

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 801.

CHICAGO, ILL., 18. januarja (January 18th), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravištvo (Office) 2629 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

Evropske komplikacije.

Ko so francoske čete zadnji teden izvedle to, s čemur je grozila francoska vlada Nemčiji že ves čas po sprejemu versailleske pogodbe, je šel ministerski predsednik Poincare 11. januarja pred parlament, kateremu je pojasnil stališče vlade, vzrok okupacije Essena in nekaterih drugih nemških krajev ter vprašal za zaupnico. Rajanje večine poslancev je trajalo več minut vsled zradostitve, da so bile francoske čete poslane v Nemčijo in zasedle nadaljne nemške kraje. Socialistični in komunistični poslanci so protestirali, toda njihovi protesti niso ničesar izdali proti ogromni večini. Poincareju je bila izrečena zaupnica s 478 proti 86 glasovim.

Do nadaljnih francoskih vpadov v Nemčijo je moralo priti. Nemčija ni mogla plačevati toliko, kolikor se je od nje zahtevalo, francoska vlada trdi, da se Nemčija namenoma kuja in smotreno tira nemško valuto navzdol, vse zato, da se izogne plačevanju vojne odškodnine. Francosko džingoistično časopisje je hujskalo ljudstvo proti Nemčiji, in vsaka vlada mu je morala obljubiti, da bo nepopustljiva pri tirjanju vojne odškodnine in če ne bodo izdala druga sredstva, se bo zatekla k oboroženi sili. Ko je bila prežura dovolj napeva, je morala bruhniti na dan.

Nemci so poparjeni in brez razlike strank so si edini v tem, da je namen francoske vlade tirati Nemčijo navzdol v popolen gospodarski propad in v generacijo, iz katere bi se nikdar več ne dvignila kot odločujoča sila. Po ulicah nemških mest se vrše demonstracije, znane nemške himne "Die Wacht am Rhein" in "Deutschland Ueber Alles" zopet oduševljajo množice. Vsakdo agitira na svoj način pri obsojanju francoskega vpada. En orator je dejal, "Tovariši, mi imamo danes samo eno ambicijo, in ta je, videti Francijo pasti tako nizko, kakor je danes padla Nemčija!" In to je v resnici želja milijonov nemškega ljudstva. Francija je nekoč že padla tako nizko in nemško orožje ji je narekovalo mirovne pogoje in tirjalo vojno odškodnino. In isto, kar sedaj povdarjajo nemški junkerski oratorji, so takrat govorili francoski. Tak je danes še svet. Zato je poln komplikacij, poln težkih problemov, katere bi bilo enostavno rešiti, če bi bila ljudstva zrela za medsebojno kooperacijo.

Versailleska mirovna pogodba je krivična. In današnja francoska vlada je krivična, ker rabi to pogodbo kot orožje za uničenje Nemčije. Radi tega jo mora obsojati ves tisti svet, ki ni prepojen s sovraštvom do nemškega ljudstva, ki kot tako ni zakrivilo svetovne vojne, ne razdejanje francoskih teritorijev, francoskih rudnikov in industrije v zasedenih krajih za časa vojne. Z nemško vlado, tudi tako kakršna je sedaj, bi Francija prav lahko izhajala, če bi bila popustljiva

in ne bi tirala nemškega ljudstva, oziroma nemškega gospodarskega življenja v pogubo.

Zmagovite dežele so sklenile, da jim mora Nemčija plačati škodo, povzročeno vsled vojne. In neglede, kaj mislimo o sedanji francoski vladi in njenih imperialističnih nakanah, je treba priznati, da je Francija trpela med vojno veliko več kakor Nemčija. Francoski teritorij je bil izpremenjen v bojišča, na katerem so bila polja, mesta in vasi, obrt, industrija in rudniki uničeni. In v francoskem javnem mnenju, če izvzamemo zavedno delavstvo, vlada še danes nazor, da je bila Nemčija edina povzročiteljica vojne, torej naj tudi trpi posledice. Niti komunisti ne socialisti v Franciji ne propagirajo zbrisanje vojne odškodnine, ki jo ima plačati Nemčija, otvorjeno. S tem bi škodovali svojemu gibanju. So pa proti uničevanju nemškega gospodarskega stanja, kajti kolikor Nemčija more plačati brez posebne škode za svoje ljudstvo, naj plača. Zahtevati in iztirjavati več pomeni ruinacijo 60 milijonov ljudi.

Ko so zmagovite dežele, oziroma njihove vlade, razpravljale koliko odškodnine naj se zahteva od Nemčije, so njihovi "zvedenci" izračunali, da znaša premoženje Nemčije ob koncu vojne okoli \$100,000,000,000. Kako se delajo taki računi in na čem slone, ti strokovnjaki niti sami ne vedo, kajti premoženje držav je v delavni in proizvajalni sili. Na podlagi omenjene številke so sklenili zahtevati okoli \$33,000,000,000 v zlatu in blagu.

Nemčija bi najbrž zmagala to ogromno vsoto in jo v teku let izplačala, ako bi se ji pustilo neoviran ekonomski razvoj. Toda odvzeli so ji trgovsko mornarico, kolonije, veliko število živine, vagonov, strojev in vsakornstnega drugega materiala. Izvažati je morala ogromne množine premoga in raznih sirovin Franciji in drugim zmagovitim državam.

Tuje kapitalistične dežele so jo med vojno in po vojni izrinile iz mednarodnih trgov in le nemški energiji in vztrajnosti je pripisati, da so njeni produkti kljub oviram zopet prodrli na svetovna tržišča.

Francoska vlada pripoveduje, da Nemčija ne dovaža predpisano količino premoga in lesa v Francijo do določenih obrokov. Torej ne izpolnjuje pogodbe, katero je sama podpisala! Da se jo je prisili spolnjevati, je po mnenju francoske vlade potrebna aneksija, četudi delna, nadaljnih nemških industrialnih in rudniških okrožij. Francoski inženirji bodo nadzorovali obrat industrije in rudnikov v zasedenih krajih in skrbeli, da dobi Francija in druge dežele, ki so odobrile francosko taktiko in sodelujejo s francosko vlado, svoj del, preostanek produktov, kolikor ga sploh bo, pa lahko porabi Nemčija.

Način, katerega se je poslužila Francija, ni v korist nji in njenim zaveznicam, niti Nemčiji, pač pa škodljiv obojim in vsemu svetu. Že tako razrahljana gospodarska struktura Evrope je postala še bolj zamotana.

V Nemčiji so industrialci, ki tajno pozdravljajo francosko invazijo, ker upajo na ta način dražje izvesti produkte svojih podjetij. Masa nemškega ljudstva pa je nad tem novim činom francoske buržvazije naravnost ogorčena. In mesto da bi se trebile mržnje med tema dvema narodima, ki jih je podnetila zadnja vojna, se jih še bolj neguje.

Ogromna vojna odškodnina je naložila vsakemu prebivalcu Nemčije, neglede na spol ali starost, nad \$500 obligacije, ki jo imajo izplačati v zadnji svetovni vojni zmagovitim deželam. Družina osmih oseb torej dolguje 4.000 dolarjev računano v ameriški valuti. Reči, da naj plačajo kapitalisti je eno. Ampak bogastva ustvarja delo, tega pa vrše delavci, duševni in fizični, in na teh leži breme vojne odškodnine. In kakor ne more vladati v Nemčiji v takih razmerah blagostanje, tako tudi ne more procvitati gospodarsko življenje. Kaj pomaga neprestani obrat industrije in rudnikov, če pa gredo produkti večinoma za vojno odškodnino! Če gre denar za izkupljeno blago v blagajne zavezniških vlad!

Zadnja konferenca angleškega in francoskega ministrskega predsednika ter zastopnikov drugih takozvanih zavezniških vlad je sicer znižala vsoto nemške vojne odškodnine, toda Francija in njene zaveznice so vztrajale pri taktiki neizprosnega iztirjavanja. Ta se sedaj izvršuje.

Vprašanje je: Ali imajo v Parizu namen uničiti Nemčijo, neglede, če in koliko se bo moglo iztisniti iz nje, ali pa pustiti, da se gospodarsko opomore in potem izplača, kolikor bo največ mogla. Vsa dosedanja znamenja kažejo, da je namen francoske vlade napraviti Nemčijo brezmočno, zato ji izčrpavajo življenjske sile in jo tirajo po poti, po kateri naj bi prišla v stadij v kakršnem je danes na primer Španija in Portugalska.

Sporedno s francosko invazijo so se pričele za Nemčijo komplikacije v memelskem teritoriju, Vzhodna Prusija. Memel, ki je sporno ozemlje in predano v rešitev ligi narodov, zahteva Litvinska. Kakor trdijo brzojavna poročila, je tudi memelsko prebivalstvo za aneksijo k Litvinski. Dogodek sam na sebi ni važen, toda lahko učinkuje kot iskra, ki dovede do večjih komplikacij in poveča vojno nevarnost.

Stari, razboljeni Evropi ni za mir, ne za spravo med deželami, ampak jo preveva še vedno srednjeveški duh — boj naroda proti narodu, dežele zopet deželo. In vsa ljudstva trpe vsled te bolezni, pa si jo ne znajo ozdraviti. Razoborožitve se branijo in predlogi sovjetske Rusije da se omeji izdatke za militarizem, ne najdejo odziva. "Armade in mornarico potrebujemo za svojo varnost!" odgovarjajo vlade, ki vidijo v vseh sosednjih in daljnih državah same sovražnike. Nesmiselno bi bilo zvrčati vso krivdo za tako stanje na vlade, kakor bi bilo nesmiselno valiti krivdo samo na ameriške kapitaliste, da imamo ultra kapitalistično vlado. Nevednost med narodi je kriva, da vlada tako stanje. Vendar pa se ljudstva uče, kajti materijala, ki jih navaja razmišljati, je veliko—toliko, da se človek čudi, kako to da ljudje ne pridejo hitreje k spoznanju, kje leže vzroki za vsesplošen kaos in mizerijo.

Ampak evolucija v razumu povprečnega človeka ne pozna skokov. In na mase moramo računati; dokler bodo nevedne, bodo imele stare vlade prosto pot,

ali vsaj brez posebnih ovir, tirati svojo politiko militarizma, imperializma in netenja mednarodnih sporov naprej. In v isti meri, v kolikor bo napredovalo znanje povprečnega človeka in ga vsposobljalo za socialistični družabni red, bo slabela današnja kapitalistična brozga komplikacij, smisel za kooperacijo med narodi se bo večala, mržnje se bodo uhajale. V kapitalističnemu sistemu torej ni rešitve in vojne odškodnine ne prinesejo blagostanja nikomur. Treba je vzeti edino pot do boljše bodočnosti, in ta je, odpraviti sedanji ekonomski red in ga nadomestiti s socialističnim. To zahteva časa, dela in borbe.

Zmaga socialističnih strank.

Socialistične stranke po nekaterih deželah prihajajo polagoma v ospredje in postajajo vodilne stranke v javnem življenju. V Latviji so pri zadnjih volitvah v parlament dobili socialisti izmed sto 38 sedežev v parlamentu. Druge radikalne skupine so dobile 32 mandatov. Volitev se je udeležilo štirinajst strank.

V Švici so dobili socialisti pri zadnjih volitvah 43 sedežev v narodnem svetu, ali pet več, kakor so jih imeli preje. Komunistična stranka je zelo nazadovala; dobila je samo dva mandata.

Pri splošnih volitvah v Novi Zelandiji, ki so se vršile meseca decembra, je Delavska stranka podvojila število svojih poslancev v parlamentu. Prej je imela osem poslancev, sedaj pa 17. Vladni reformisti imajo 34 sedežev, liberalci in neodvisni pa 24.

Delavska stranka v Novi Zelandiji ima skozinsko socialistični program kakor avstralska Delavska stranka, ki je istočasno izvojevala sijajno zmago. O volitvah v Avstraliji smo že poročali v 798. številu Proletarca.

Konvencija socialistične mladinske lige.

Koncem meseca decembra zadnje leto je zborovala v Fitchburgu, Mass., konvencija Socialistične mladinske lige (Young People's Socialist League). To je bila prva splošna konvencija Mladinske lige od časa, ko je razdor v socialistični stranki prinesel še hujši razdor v ligi.

Zadnje leto so imeli svojo konferenco posamezne postojanke Y. P. S. L., na kateri se je zopet ustvaril aparat za centralno organizacijo. Socialistična omladina je prosila za pomoč stranko in ta se je odzvala ter ji pomagala, da se je Liga reorganizirala.

Na decembersko konvencijo Lige so prišli delegatke iz New Yorka, Brooklyna, Bronx, Baltimore, St. Louisa, Newporta, Philadelphije, Syracuse, Ludlowa, Fitchburga, Maynarda, Chesterja, Quincyja, Gardnerja, Worcesterja, Milwaukee in še par drugih krajev. Bratske delegate je poslala eksekutiva socialistične stranke, finska federacija, socialistična organizacija države New York ter druge organizacije, ki delujejo za ojačanje Y. P. S. L.

Konvencija je bila živahna in socialistična omladina ima upanje, da bo iz svoje Lige zopet zgradila časopisje in organizacijo kakoršna je bila pred leti, ko frakcijski spori še niso ovirali dela za socializem v tolikšni meri kakor sedaj.

PREGLED PO JUGOSLAVIJI.

Elementi, nezadovoljni s sedanjo formo kraljevine SHS, se bore na različne načine za revizijo Vidovdanske ustave. Hrvatsko kakor Slovenija, istotako nekatere več ali manj mešane province, zahtevajo federativno tvorbo države. Najagilnejši v tem boju je vodja hrvatske seljačke stranke Stjepan Radič, kateremu se je kmalo po sprejemu sedanje ustave posrečilo organizirati hrvatski blok, v katerem so združene skoro vse hrvatske politične in deloma delavske skupine, katerih glavna zahteva je avtonomna Hrvatska v okvirju jugoslovanske federacije.

BOJ ZA AVTONOMIJO.

Na Slovenskem so za avtonomijo klerikalci, katerim očita Radič neiskrenost, češ, da so za federacijo le radi strankarskih interesov, ker hočejo vladati v Sloveniji za vsako ceno. Razun klerikalne stranke se je za avtonomijo Slovenije s pravico lastne zakonodaje organizirala posebna propagandistična skupina avtonomistov, katere glasilo je tednik "Avtonomist". Ureje ga Albin Prepeluh, bivši vodilni politik slov. socialistične stranke. V tej skupini se združujejo intelektualci in pristaši raznih strank, katerih glavna задача je izvojevati samoupravo Slovenije in jo rešiti belgrajske kontrole in milosti.

Tudi druge politične skupine v Sloveniji so več ali manj za avtonomno razdelitev jugoslovanskih pokrajin. Celo liberalci, ki nastopajo sedaj pod imenom jugoslovanska demokratska stranka, kateri je pridruženih nekaj drugih skupin, ki navidez delajo samostojno od glavne stranke za vado pridobivanja pristašev, so se pri zadnjih volitvah izrekli za avtonomijo. Pristaše pa vseeno izgublajo, največ zato, ker se je glavna stranka preveč udinjala belgrajski vladni kamari in se s tem diskreditirala v javnosti.

RADIČ O SLOVENCIH.

Radič je zadnje čase spremenil politikò "pasivne resistence" in se pripravlja s svojo stranko na aktivno delovanje v parlamentu. Med njim in nekaterimi srbskimi politiki so se vršili že razni neuradni pregovori, ki naj bi dovedli do stanja, v katerem bi bilo Radičevi stranki mogoče iti v parlament.

Zadnje mesece se je pričelo med slovenskimi avtonomisti gibanje za sporazum s Hrvati, ki naj bi dovedel do enotnega postopanja pri delu za skupne zahteve. Toda Radič ni Slovencem posebno naklonjen. Klerikalcev ne mara, liberalce še manj, druge močne skupine pa ni, da bi se nanjo naslanjal. Pri tem bi Radič rad v Sloveniji tako stranko, kateri bi on poveljeval. Nekaj takega je v Sloveniji menda že ustanovljenega, kakor je ustanovila ena srbska stranka svojo "podružnico" v Sloveniji, da bi pridobila Slovence v svoj tabor in postala splošna stranka. Tudi dr. Korosec, vodja klerikalne stranke, je skušal razširiti delovanje svoje stranke po vsej Jugoslaviji, oziroma v tistih krajih države, kjer je katoliško prebivalstvo kompaktno naseljeno. Pri teh prizadevanjih tudi on ni imel sreče.

V listu "Republikanec", ki izhaja v Celju, je S. Radič objavil članek kot odgovor na razne članke v slovenskem časopisu za sporazum s Hrvati, v katerem dodaja, da "današnja hrvatska republikanska večina priznava v teoriji in praksi Slovence za narod in za-

hteva in predlaga za Slovence in Slovenije isti položaj, katerega predlaga in zahteva za Hrvatsko in Hrvate." V istem članku je okrcal "srbijske" komuniste, ki so navidezno skušali pridobiti Radiča, da bi šel s svojimi poslanci v Belgrad in mu obljubili delati za konfederativno formo države, v resnici pa so bili centralisti. S svojo taktiko so po Radičevem mnenju zaigrali sebe in radi svoje nerodnosti nezavedno pomagali, da je Jugoslavija taka kakoršna je.

Radič namigava, da bo dana Slovencem vsa pomoč njegove stranke pri prizadevanjih za avtonomijo, če bodo (Slovenci) izvolili pri prihodnjih volitvah prave poslance, s katerimi bo skupno delovanje mogoče. Radič hoče torej diktirati Slovencem, koga naj volijo.

NOVA VLADA.

Kakor v deželah, kjer je politično življenje v rtincu, tako "padajo" tudi jugoslovanska ministrstva. Razlika med njo in drugimi deželami je v tem, da v Jugoslaviji "pada" s svojim kabinetom Pašič in nato sestavi zopet Pašič "novo" vlado. Kabinet, ki ga je sestavil v decembru zadnje leto, je približno tak, kakor je bil prejšnji, politika pa bo istotako enaka oni "prejšnjega" kabineta. Slovenci so dobili to pot samo enega ministra, katerega naslov je minister za Slovenijo. To čast je dobil dr. Niko Župančič, bivši pridigar jugoslovanskega monarhizma v Zedinjenih državah in tovariš Kazimirjev in Pircev. Dr. Niko je po zedinjenju tudi spoznal, da katoliška cerkev ni "zveličavna", pa je prestopil v pravoslavno vero.

Hrvatski blok je največ pripomogel s svojimi zavzniki k padcu prejšnje Pašičeve vlade in če bi bil uspel potlačiti starega lisjaka popolnoma, bi novo vlado najbrž sestavil Ljuba Davidovič, kar bi pomenilo sporazum s Hrvati, revizijo ustave in konec velesrbske politike.

LJUBLJANSKE VOLITVE.

Dne 3. decembra 1922 so se vršile v Ljubljani občinske volitve, pri katerih je zmagala koalicija klerikalcev, komunistov in Pašičeve socialistične skupine, ki je izven pokrajinske organizacije Socialistične stranke Jugoslavije. Ta koalicija je nastopila pod imenom "Zveza delovnega ljudstva".

Tu je nekaj citatov iz raznih listov o izpadu ljubljanskih volitev:

"Avtonomist" piše: "Nepričakovan uspeh je dosegla Zveza delovnega ljudstva pri teh volitvah. Od 49 mandatov jih je dobila 35. Nepričakovan poraz so doživeli centralistični demokratje (liberalci. — Op. ured.) — dobili so komaj 1800 glasov . . . Zelo občuten poraz je dohitel tudi takozvano "Zajednico" (stari liberalci in narodni socialci), ki so operirali z nedeljeno Slovenijo, molčali pa ko riba o ustavni reviziji v smislu zakonodajne avtonomije oziroma federacije . . . Centralistični stranki, to je JDS. in SSJ., ki jih vodijo v Belgradu, sta bili poraženi najbolj. Zlasti zadnja je propadla docela . . . Stranka, ki dobi v Ljubljani le 295 glasov, ni več stranka . . ."

Zadnje imenovana stranka, o kateri komentira "Avtonomist", je socialistična stranka Jugoslavije. Njeno glavno slovensko glasilo je dnevnik "Naprej", katerega pa pisec tega poročila ni dobil v roke, namreč tistih izdaj, ki so izšle po volitvah. Istotako ni prejel "Zarjo", ki je glasilo Peričeve socialistične frakcije. Iz poznejših števil Napreja posnemam, da je do-

bila SSJ. precej mandatov v Mežiški dolini in nekaterih drugih krajih.

O ljubljanskih volitvah in o zmagi v Mežiški dolini piše "Naprej":

"Že včeraj (13. dec.) smo poročali na kratko o sijajni zmagi, ki jo je izvojevala socialistična misel v Mežiški dolini. Napovedali smo zmago v svojem listu.

Ta zmaga nas ni presenetila, kakor nas ni presenetil ljubljanski "katastrofalni poraz", ki govore o njem naši nasprotniki. Še pred ljubljanskimi volitvami smo povedali, da računamo na toliko glasov, kolikor je v Ljubljani svobodnih, razumnih proletarcev. Po volitvah smo pa pojasnili, od kod tako majhno število svobodnih, razumnih malih ljudi v Ljubljani, ki pravijo o njej, da je kulturno ognjišče Slovencev. Mogoče je res kulturno ognjišče višjih desetisočev, a izid volitev je dokazal, da je večina malih ljudi v Ljubljani še prav daleč od prave kulture svobode in razuma. Videli smo, da je proletarijat ljubljanski še nesvoboden, da Ljubljana ni bila kaj še, da bi bila rdeča — Ljubljana je še — črna. In zakaj? Samo nekaj nad 280 privatnih naročnikov imamo v Ljubljani. Približno toliko proletarcev bo tudi tu, ki čitajo redno naš list, ki poznajo dosledno naše delo, ki so si na jasnem, kaj hočemo, in ki hočejo to tudi sami. Ti so oddali svoj glas nam. Vsi drugi pa so zbežali za tistimi, ki so bolj kričali in kazali od daleč večji kos mesa. Nerazsodnost, ki se pusti begati demagogiji, je nevarna reč; danes gre za večjim kosom, ki ga drži v roki ta, jutri se obrne za onim, ki kaže še večjega. Brez stalnega cilja bega tako enkrat na levo, potem na desno, in ne zapazi niti, da so se mu strgali pri tem čevlji, da gre obleka na kose, da želodec tuli. S tako armado ni zmage, ki bi preobrazila svet.

Zavedali smo se tega v Ljubljani, zavedali smo se pa tudi nasprotnega v — Mežiški dolini. V Ljubljani skoro nič naročnikov, tam skoro vsaka druga hiša, v Ljubljani, "v kulturnem središču" na kulturnih predavanjih po 20—30 ljudi (kako pa naj jih bo več, kdo naj pa potem napolni gostilne, kavarne in kinematografe?) tam pri vseh predavanjih nallačene dvorane kulturežnega proletariata. — Ljubljana išče žal resnico še po starem rimskem načinu — v vinu, tam je iščejo v odkritih debatah, v treznem premišljevanju razmer in dogodkov. Ali nam je bilo torej pred par dnevi težo napovedati zmago v Mežiški dolini? Saj Ljubljana, če je povečini taka, mora postati črna, in Mežiška dolina, če je taka, mora postati — rdeča.

Da, ti rdeča dolina, lahko si ponosna! Prekosila si "kulturno središče". Daleč si ga pustila za seboj — v temi.

Prevzeti moraš zato sedaj ti vodstvo. S smotrenim delom po občinah za pravice proletariata boš lečila rane, ki jih seka kapitalizem v proletarsko meso, s smotrenim delom v svoji ozki dolini boš pa kazala pot do svobode tudi drugim in tudi — črni Ljubljani."

"GLAS SLOBODE" OBSOJA.

Sarajevski "Glas Slobode" piše:

"Dne 3. decembra so se vršile v Ljubljani občinske volitve, pri katerih je zmagala takozvana "Zveza delovnega ljudstva", v kateri so klerikalni delavci, uradni komunisti okoli "Delavskih Novic", in socialistični disidenti okoli "Zarje". Ker ni klerikalna stranka postavila svoje liste, so vsi klerikalci in ne samo klerikalni delavci glasovali za "Zvezo delovnega ljudstva", kar ji je največ pripomoglo do uspeha. Tako so komunisti in en del takozvanih socialistov dejansko sodelovali pri volitvah s klerikalno stranko. Poleg te-

ga ta Zveza ni bila ustanovljena samo za te volitve, ampak ima eno dalekosežno, popolnoma nesocialistično in nekomunistično platformo . . ."

"Glas Slobode" na to komentira, da se je v modernem političnem boju redkokedaj dogodila politično tako nemoralna kombinacija kakor je ta. Zgraža se nad njenimi voditelji, ki so Zvezi po krivici nadeli delavsko ime in slika Slovenijo kot deželo skrajnega klerikalizma, v kateri je delavsko gibanje postalo najprej kot liberalno in proti klerikalno in šele potem kot ekonomsko politično gibanje, zato je "nečuveno, da v eni taki deželi paketirajo komunisti in socialisti s klerikalci proti socialistični in liberalni-demokratski stranki. To je mogoče samo na Slovenskem, v kateri je poleg vseskozi materialne kulture politična zavednost zelo nizka, radi česa baš klerikalci dominirajo v političnem življenju . . ."

To ni ravno "laskavo" mnenje o Slovencih. Sicer pa ni tako hudo, kakor se zdi uredniku sarajevskega "Glasa Slobode", ki svoje poročilo zaključuje: "Glavno centralno komunistično vodstvo in centralno ter pokrajinsko socialistično vodstvo so odločno nastopili proti tej politični — svinjariji".

"SLOBODNA RIJEČ" O POLOŽAJU.

Bolj obzirno poročilo je prinesla zagrebška "Slobodna Riječ", ki piše:

"V nedeljo 3. decembra so se vršile v Ljubljani občinske volitve. Stari občinski svet, kateremu je načeljeval dr. Perič, je bil razpuščen na željo demokratov okoli dr. Žerjava, ministra socialne politike. Pred tem je vlada spremenila ljubljanski občinski volilni red za razdelitev mandatov na ta način, da je uvedla beigranski volilni sistem, po katerem dobi dve tretjini mandatov ona politična skupina, ki dobi pri volitvah največje število glasov. Dovolj je relativna in ne absolutna večina. Demokratje so spremenili volilni red zase, ker so v prejšnjem mestnem svetu imeli relativno največ mandatov, 19 po številu. Mislili so, da bodo tudi pri teh volitvah dobili relativno večino in s tem dve tretjini mandatov, ki bi jih jim zasigural novi volilni red razdelbe mandatov. Tu so se grdo prevarili, ker so po številu oddanih glasov prišli na tretje mesto. Tako se je zopet enkrat uresničil stari narodni pregovor, da kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade.

"Največje število glasov je dobila klerikalno-komunistična-socialistična koalicija, katere nosilec je bil prejšnji ljubljanski župan dr. Perič. Ker je dobila relativno večino, dobi ona dve tretjini mandatov, po številu 36, medtem ko dobe vse ostale skupine 14 mandatov.

"Druga po redu je zajednica demokratskih disidentov (stari liberalci in narodni socialci), ki so dobili 2917 glasov. Na tretjem mestu je demokratska stranka in na četrtem socialistična skupina okoli "Napreja".

"Po našem razumevanje je pri teh volitvah storjena s soc. strani fatalna napaka. V tako motni politični situaciji v občini in posebno v delavskih vrstah bi si morali socialisti odrediti jasno načelno stališče in taktiko ki bi šla pred vsem za tem, da bi postavljali svojo kandidatno listo in pokazali svojo lastno moč. S takim samostojni mnastopom in taktiko bi se prečistila politična situacija in umerila prava moč, bodisi napram meščanskim strankam, bodisi napram komunistom. To bi jih prav nič ne oviralo, da bi pozneje v občinskem svetu formirali eventuelno sodelovanje s komunisti, v kolikor bi se komunisti pokazali zreli za tako enotno delo. Na vsak način bi se bilo treba varovati koalicije

s klerikalci, kateri so ne samo politični, kulturno in socialni reakcionarci, nego tudi neposredni nasprotniki razredno borbni delavskih organizacij, ker tem nasproti postavljajo svoje črne, klerikalne delavske organizacije.

"Ne da se tajiti, da leži tudi na takozvani Bernotovi skupini dosti krivde za nezdrave odnose v slovenskem delu socialistične stranke. Kljub temu bi Peričevo skupino okoli "Zarje" to ne smelo odvesti na pot političnih avantur, ki samo poostrujejo napete razmere v socialistični stranki. Od tega, da bo dr. Perič izvoljen za ljubljanskega župana vsled blagonaklonjenosti klerikalcev, ne bo on socialistični župan, ker ne bo imel za seboj socialistične večine, na katero bi se mogel naslanjati. Nasprotno pa bo tak sestav večine dovedel do neprijetne situacije, da bo socialist kot župan odvisen pri svojem delu od klerikalcev, vsi neuspehi pa se bodo pripisovali na rovaš socialistične stranke".

Belgrajske "Radničke Novine", centralno glasilo SSJ., istotako obsojajo ljubljansko koalicijo.

STALIŠČE KOMUNISTOV.

V "Proletarcu" je bilo že poročano, da so tržaški slovenski komunisti obsodili ljubljanske komuniste, ker so šli v koalicijo s klerikalci in Peričevo skupino. Inženir Gustinčič je napisal v tržaškem komunističnem "Delu" članek, v katerem poziva slovenski proletariat, naj se otrese svojih lažnih komunističnih vodij in z njegovim člankom se je strinjalo tudi uredništvo "Dela". Na ta članek so ljubljanski, oziroma slovenski komunisti odgovorili z zahtevo, naj se Gustinčiču izreče ukor in svetovali tržaškim sodrugom, naj store primerne korake v tem oziru.

Zagrebska "Borba", komunistično glasilo, je istotako obsodila ljubljanske komuniste v članku "Na krivem potu krivi ton", v katerem jih pred vsem graja radi koalicije s klerikalci, ki so zagrešili nad delavstvom že nebrojno zločinov.

Kaj je bil glavni vzrok ustanovitve Zveze delovnega ljudstva? Pred vsem mržnja napram belgrajskemu režimu. S pomočjo tega je bil razpuščen prejšnji mestni svet in po nalogu iz Belgrada je bil istočasno odstavljen župan Perič. Ljubljanske institucije se zapostavljajo, kakor trdijo slovenski listi, na korist srbskih. Kulturno in gospodarsko življenje Slovencev in Slovenije je ovirano vsled sabotaže belgrajskega režima. V protest temu režimu so hoteli ljubljanski volilci poraziti vladno demokratsko stranko in to so dosegli. Drugi znak te zveze je tendenca za politično, kulturno in gospodarsko osamosvojitve Slovenije izpod belgrajskega centralizma. Ako ne bi bilo teh pogojev za koalicijo, bi bila neizvedljiva. Slovenskemu delu SSJ. se očita, da jo vladajo v prvi vrsti Srbi, oziroma Hrvati, in že to očitane zadostuje pri masi, da je glasovala za takozvano protisrbsko skupino, ki sicer ni naperjena proti srbskemu ljudstvu ampak zoper belgrajsko "porodico".

DELAVSKO GIBANJE V JUGOSLAVIJI.

Na žalost spada Jugoslavija med dežele, v katerih je delavsko gibanje popolnoma razrahljano. Strokovne organizacije so večinoma razbite, oziroma jih ustanavlja vsaka skupina svoje, poleg teh pa se ustanavljajo še neodvisni sindikati. Enotnosti med njimi ni, še manj pa jo je v političnem oziru. SSJ. ima svoj aparat v Belgradu, svoja glasila v Belgradu, Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani, Mariboru (ako se jih še

priznava za strankina glasila) in v nekaterih manjših mestih. Organizacija sama na sebi pa ni nikjer posebno jaka, ne v taki meri, da bi bila prevladujoča moč. V Sloveniji je med socialisti nastal razdor, ki je deloma oseben, deloma so ga porodila razna nesoglasja glede taktike in drugih vprašanj.

Nič boljše, pravzaprav še veliko slabše, je s komunističnim gibanjem. Prvič ga je vlada pognala v kote in skrivišča, ker ga je proglasila za nelegalno gibanje. Iz skrivišč so potem prihajale na površje razne frakcije, ki se sicer odevajo s komunističnim plaščem, drugače pa vodijo kompromisno politiko, največ pa polemizirajo. To bo trajalo še precej časa, kajti jugoslovanski proletariat mora iti skozi težke preizkušnje, predno ga bo večina zrelega za enotno stranko. Predvsem manjka jugoslovanskemu delavstvu takih voditeljev, ki bi ugajali masi. Stari so se diskreditirali pri delu "ujedinenja" države, drugi so toliko radikalizirali, da so jo ubrali čez mejo in žive sedaj v Trstu in na Dunaju.

"POTUJČEVANJE" V NOVI OBLIKI.

Dokler je Slovincem še vladal cesar, so imeli boj z Nemci na eni strani in na drugi z Italijani, ne sicer z narodi kot takimi, ampak proti avtoritetam in šovinizmom, ki je skušal vsaki od svoje strani potujčiti Slovence. Z Jugoslavijo je ta nevarnost minila. Ampak, glej spaka, sedaj pravijo v Sloveniji, da hočejo Srbi posrbiti Slovence. Dejstvo je, da trpe slovenske kulturne institucije, zdravstveni zavodi in industrialna podjetja, od kar ima glavno besedo Belgrad. Za "potujčenje" Slovencev pa ne delajo toliko Srbi, ki v splošnem slovenskega naroda nikdar niso jemali resno, ampak tista klečeplazna slovenska škricarija, ki je preje služila dunajski birokraciji, sedaj pa belgrajski "porodici". Nadvse značilno je, da je pričel dr. Ivan Sušteršič, bivši vodja klerikalne stranke, ki se je pred kratkem povrnil v Ljubljano, klečeplaziti pred voditelji srbske radikalne stranke, katerim obljubila razširiti to stranko tudi na Slovenijo, ako mu Belgrad nakloni milostni pogled. Tudi kralju obljubuje zvestobo, kateremu bo služil ravno tako verno kakor preje Franc Jožefu in pozneje Karlu in Ziti.

V Sloveniji se je pojavila struja, ki propagira ize-najčenje slovenščine s srbohrvaščino. To se more zgoditi samo na en način: Da prično Slovenci polagoma opuščati svoj jezik in uvajati srbske besede. Za to "raznarodovanje" so posebno zavzeti tisti "kulturni" delavci, ki so plačani in odvisni od milosti belgrajskega režima. Da bo prišlo do enotnega jezika med Slovence, Hrvati in Srbi, o tem ni dvoma. Ravno tako je gotovo, da se ta proces ne bo mogel izvesti nasilno, niti ne tako hitro, kakor propagatorji enotnega jezika mislijo.

PRED NOVIMI VOLITVAMI.

Stara jugoslovanska skupščina je razpuščena in meseca marca se bodo vršile nove volitve, na katere se vse stranke pripravljajo z mrzlično naglostjo. Socialistična stranka Jugoslavije je izdala na vse svoje organizacije proglas glede priprav na nove volitve v skupščino. Ostanke komunistov snujejo novo stranko, ki se bo menda imenovala "proletarska" ali pa "delavska" stranka. Sušteršič bi rad prišel v Belgrad, pa konferira s politiki vladne radikalne stranke. Radič in ostale hrvatske stranke upajo na zmago tistih strank, ki so za revizijo ustave in konfederacijo. V Sloveniji propagirajo avtonomisti enoten nastop vseh slovenskih

strank, ki so za nedeljivo Slovenijo z lastno zakonodajo. Pokrajinska organizacija Socialistične stranke Jugoslavije bo imela v kratkem svoj zbor, na katerem se bo skušalo zediniti razne skupine, ki so se radi medsebojnih sporov razdružile, oziroma bile izključene iz pokrajinske organizacije. Stari liberalni prvaki, ki so izgubili med ljudstvom ves ugled, so odvisni popolnoma od Belgrada, ki jim pridno deli dobre službe.

To je površen pregled situacije v Jugoslaviji in posebej v Sloveniji. Država je polna porodnih bolečin, prerokanja se vrše na vseh koncih in krajih. V nekaj desetletjih, če je prej ne zadene kaka katastrofa, se bodo ljudje v posameznih njenih delih toliko spoznali, da ne bodo občevali med seboj kakor tujci s tujci. Kar Jugoslavija danes najbolj potrebuje, je enotna strokovna organizacija delavstva, in istotako, ako ne še bolj, enotno politično stranko delavskega razreda, ki bi temeljila na strogo socialističnem programu, delovala socialistično in vršila konstruktivno politiko v blagor vsega delavnega prebivalstva sedaj še tako zelo balkanizirane države.—c.

Nekaj pojasnila na izzivanja v Glasu Naroda z ozirom na Blasnikovo tiskarno v Ljubljani.

"Glas Naroda" je začutil zopet potrebo "reševati" zadeve J. R. Z., to pot v štev. 9 z dne 11. t. m., in sicer kar v dveh člankih. V prvem se spodtiče nad "nevednostjo" bivših gl. odborov JRZ. glede Blasnikove tiskarne, v drugem pa, kako je denar naložen v kapitalističnem podjetju, od katerega nima ideja Republikanskega združenja nobene koristi, in zakaj se ljubljanski "Naprej" ne tiska v tej tiskarni.

Med tem, ko se poverjeniški odbor JRZ. popolnoma zaveda, da raznim kričačem in izzivačem ne more dati nikdar zadovoljivega pojasnila (ker izzivači sploh ne marajo razumevati zadev kakršne so, temveč le rujejo), si šteje tajništvo tega odbora v dolžnost dati sledeča pojasnila:

1. Kapital delniških vlog pri podjetju tiskarne Blasnikovih naslednikov ni pet milijonov kron, kakor trdi "G. N.", temveč je bil do zadnjega občnega zbora delničarjev, ki se je vršil dne 25. novembra 1922, le 3,000,000 kron.

2. Da se je bil ta kapital na gori omenjenem občnem zboru zvišal iz 3 na 4 milijone kron.

3. Da je bilo razmerje kapitala vložnega v tiskarno od JRZ. in od kapitala drugih delničarjev pred 25. novembrom 1922 K. 1,340,000 napram K. 1,660,000, vsled česar zastopstvo JRZ. ni moglo imeti pri podjetju odločilne besede.

4. Da se to razmerje vsled povišanja delniškega kapitala ni moglo spremeniti v prilogo odločilne pozicije JRZ., ampak naobratno.

5. Da ni nikjer zapisano, da bi se to razmerje enkrat ne moglo tako spremeniti, da bi ne prišlo JRZ. pri podjetju do odločilne besede.

6. Da se tiskajo v Blasnikovi tiskarni sledeči listi: "Avtonomist", ki ga izdaja ljubljanska organizacija slovenskih avtonomistov in urejuje Albin Prepeluh; "Zarja", ki jo urejuje dr. Perič; družinska revija "Kres", ki jo izdaja Splošna delavska zveza Svoboda za Slovenijo; "Novi Zapiski", ki jih izdaja Albin Prepeluh.

7. Da so gori imenovane publikacije pisane v smislu načelne izjave JRZ., ne pa, da stoje v prijaz-

nem razmerju z obstoječim državnim sistemom in vladno obliko Jugoslavije, kakor trdi "Glas Naroda" v svbji 9. štev. to leto.

V direktorij Blasnikove tiskarne so bili za nastopno leto izvoljeni:

Albin Prepeluh, izdajatelj "Avtonomista" in "Novih Zapiskov", predsednik; Miha Rožanc, poslovodja podjetja, podpredsednik.

Aleksandra Poklukar, članica tiskarne Blasnikovih naslednikov, Simon Kmetec, Frank Vehar, odborniki.

V nadzorstvo: Franc Kralj, Fani Poklukar, I. Škrlep.

Namestnikom: Dr. Perič, I. Lončar.

Kje naj se tiska ta ali oni list, bivši odborniki JRZ., kakor tudi člani sedanjega poverjenišva, ne morejo določati, zlasti ne tako dolgo, dokler se ne izpremeni razmerje vložnega kapitala, ki odločuje v podjetju.

Toliko v pojasnilo tistim, ki namenoma pačijo zgodovinski potek teh ali onih transakcij z namenom, da begajo neinformirane.

Ti podatki so prišli v roke tajništva poverjenišva JRZ. po seji konference JRZ., ki se je vršila 21. oktobra 1922.

Tajništvo poverjenišva JRZ.

Chicago, Ill., dne 15. januarja 1923.

Finančno stanje in premoženje J. R. Z. dne 31. decembra 1922.

Gotovina dne 20. oktobra 1922 v denarju,
bondih in W. S. Z.\$14,590.91

Odobrena izplača dne 21. oktobra:

Zastopnikom JRZ. za vožnjo na konferenco	147.14	
Dveletne plače uradnikom in član. eksek.	242.41	
Dnevnice delegatom na konfer. 21. oktobra	136.00	
Podpora Proletarcu	3,000.00	
Podpora Budućnosti	500.00	\$ 4,025.55
Blagajna		\$10,565.36

Odbitki za fondе:

Za sirote v starem kraju	\$ 60.38	
Za dijake v Ameriki	500.00	
Za štrajkovni fond	1,500.00	\$2,060.38

Ostanek	\$ 8,504.98	
Prišteti dobiček in obresti od L. B.	17.20	
Čisti preostanek gotovine dne 31. dec.	\$ 8,522.18	
Vloga v Blasnikovi tiskarni	10,000.00	
Vloga pri listu Republika, Belgrad.	500.00	
Skupno premoženje J.R.Z. dne 31. dec. 1922	\$ 19,022.18	

Inventar, katerega vrednost je bila na seji dne 21. oktobra 1922 znižana iz \$650.00 na \$325.00, je bil izročen v varstvo in oskrbo "Proletarca".

Vsi zaključki glede inventarja so razvidni iz zapisnika tozadevne seje.

Za tajništvo poverjeniškega odbora J. R. Z.:

Frank Petrich.

Chicago, Ill., 10. januarja 1923.

SEMINTJA.

Duhovniki revoltirajo. — Vraže, dogme in znanost. — Izgon apostolskega delegata. — Važnejša vest. — Ruska proklamacija. — Izgreda v Monakovem. — Gompres za pivo in lahka vina.

Rev. Percy Stickney Grant, D. D., je zadnje nedeljo v cerkvi Vstajenja v New Yorku govoril vernikom čisto drugače kakor običajno. V dobro premišljeni pridigi jim je dejal, da je zelo malo naobraženih duhovnikov, ki verujejo, da je imel Krist moč Boga, ki je delal čudeže. Vsi takozvani čudeži so bili plod avtosugestije, o kakršni predava sedaj po ameriških mestih Francoz Cue. Rev. Grant je pojasnjeval vernikom, da maziljenje duhovnikov ne pomeni ničesar, kajti to jim ne da nikakih nadnaravnih moči. V cerkvi je vladala popolna tišina, ko jim je razlagal, da v sedanji dobi ni več mesta za pridiganje cerkvenih dogem, katere je znanost že davno ovrгла in da so cerkve take kot so izgubile svojo važnost in niso več potrebne v sedanji obliki.

Vera v čudeže, v božanstvo Krista, v neštete religijske dogme, izhaja iz časov, ko je bil svet človeštvu še uganjka. Vera v take reči je podedovana iz tistih temnih dob človeškega razvoja, ko so ljudje smatrali vsako naravno prikazen, vsak naravni pojav, za čin kakega duhovnega bitja, dobrega ali slabega. Vse te zle in dobre duhove so si predstavljali v človeških podobah in v podobah živali, tudi v gorah, luni, solncu itd. Tako so nastale pozneje vere v copernice, v obsedenja ljudi od hudiča, v čudeže, v nadnaravno moč duhovnikov. Vse to vraževerstvo se je prenašalo od generacije do generacije, znanost pa je pri tem polagoma napredovala in razjasnjevala neznano. Sedaj smo v dobi, ko vraževerstvo ni več potrebno, ampak vzgoja, ki bo temeljila na znanosti, ne na verskih dogmah. Tako je pridigal duhovnik v cerkvi Vstajenja in prvič v sto letih, od kar je bila zgrajena, je bila ta cerkev v resnici kraj, v katerem se je govorilo o vstajenju človeštva. Rev. dr. Hugo Bren lahko napiše k pridigi Rev. Granta svoj komentar, dasiravno spada tudi Bren med tiste duhovnike, ki ne verjamejo več biblijskim bajkam.

Vraževerstvo je posebno ukoreninjeno med mehiškim ljudstvom, ki je v pretežni večini katoliško. Masa, ta je tudi v Mehiki verna in skrajno nevedna. Inteligentnejši del mehiškega ljudstva se je boril proti verskim zablodam, ki so bile največ krive, da je bilo mehiško ljudstvo tako dolgo brezpraven material, katerega je izčrpaval do mozga mednarodni kapitalizem in domači krvosesi. Ko so uspeli vreči stari — seveda zelo pobožen režim — so pričeli kovati novo ustavo. Bogatim klostrom so odvzeli zemljo, duhovnikom so prepovedali rabiti leco in spovednico za politične namene. Procesije in podobne verske ceremonije na prostem je zakonodajna prepovedala in dovoljene so samo v cerkvah. Duhovščina je zagnala po vsem svetu krik o krutem preganjanju katoličanov v Mehiki. Domač in tuji kapitalizmi so ji pomagali financirati to propagando. Papežev apostolski legat Monsignor Ernesto Filipi je pomagal pred nekaj dnevi kršiti to prepoved

s tem, da je prisostvoval in organiziral procesijo na prostem, ki je bila ob enem demonstracija proti vladi in zakonom, tičoči se cerkve. Mehiška vlada mu je sporočila, naj zapusti deželo, ker ne trpi, da bi se tuji utikali v njene zadeve in hujskali nevedno maso, ki trpi radi njih, radi zavajanja v vraževerstvo. Duhovščine zopet protestira proti temu činu mehiškega "barbarizma".

Verska svoboda je v Mehiki dovoljena. Katoliška cerkev se s tem ne zadovoljuje. Ona hoče biti državna vera, podpirana in protežirana od države. Monsignor Filippi in drugi tuji duhovniki, ki izrabljajo mehiško katoliško ljudstvo za svoje politične namene, bi storiли najboljše, ko bi se sprijaznili z idejo, da je tista doba, ko je bila cerkev država v državi, večkrat močnejša kakor država sama, prešla. In ako jim je kaj za napredek ljudstva, bi se sprijaznili z mislijo, da je v interesu napredka, da omeje svoje delovanje na verske obrede v cerkvah. Izven cerkva pa lahko pomagajo ljudstvu, da ne bo ostalo več en plen izkoriščevalcev. To bi seveda najlože storili, če bi pričeli pridigati tako, kakor Rev. Percy Stickney Grant. Delo ustvarja čudeže, ne pa maziljeni duhovniki z dviganjem rok. Najvernejša ljudstva so gospodarsko najbolj zaostala in kulturno na najnižji stopnji. Mehiško ljudstvo, mešanica španske in indijske krvi, je gospodarsko zaostalo in v kulturnem oziru zelo nizko. Za vse to se ima zahvaliti materi cerkvi.

Vere imajo še vedno priliko vršiti svoje funkcije in jih bodo vršile, ker so še globoko ukoreninjene v ljudskih masah. Polagoma se otrešajo vraževerstva in se povračajo k nauku, ki stremi napraviti iz človeka bolj človeško bitje. Tudi katoliška cerkev prihaja na to pot, dasi počasi. O izgajanjih hudiča se pridiga le še v zakotnih mehiških, španskih in morda tudi v kranjskih vaseh. O čudežih ne govore več toliko kakor so, niti ne proglašajo novih svetnikov. V sedanjem času bi bilo to presmešno in cerkev se tega zaveda.

Bolj važno, kakor izgon apostolskega delegata iz Mehike in Grantova pridiga v New Yorku je to, kar se dogaja v Evropi in Aziji. Ljudje, ki že dolga stoletja poslušajo nauk "ljubite se med seboj", intrigirajo, ropajo, seveda v imenu domovine in pravice, se oborožujejo, tako da so napolnili ozračje z vojnim razpoloženjem, kakor je bilo l. 1914. Posamezne bitke ob romunski-ogrski meji, bitke v Memelu, katerega hočejo Litvinci, francoska okupacija Ruhra, zapletljaji v Mali Aziji in na Balkanu, to so dnevne novice. Ne razlikujejo se od onih v "srečnem" preteklem letu in ob prihodnjem "srečnem" Novem letu ne bodo veliko drugačne.

Ruska sovjetska vlada je v posebni proklamaciji, naslovljena ljudstvom vseh dežel, obsodila francosko invazijo Ruhra in graja vlade Velike Britanije, Italije in Japonske, ker niso dovolj glasno protestirale proti francoski sedaj že izvršeni nakani. Moskovski poročevalec čikaške "Tribune" dostavlja, da je značilno, ker je sovjetska vlada izpustila ime Zedinjenih držav iz imenika krivih držav. S tem namiguje, da hoče Rusija voditi napram Zedinjenim državam prijateljsko politiko. Istočasno je tretja Internacionala organizirala odbor akcije, ki bi postal nekak generalni štab v slučaju, da se vsled francoskega vpada dogodi v Nemčiji in Franciji revolucija. Moskovska proklamacija imenuje akt francoske vlade za sramotno dejanje, ki pre-

kaša celo nesramno versaillesko pogodbo. To je pravilna označba. V Parizu je ne bodo veseli. Tudi vesti, ki so se v preteklih par mesecih pojavljale v časopisju o bližajočem se sporazumu med Rusijo in Francijo, bodo za nekaj časa utihnile. Kdo bi v teh časih splošnega kaosa sploh govoril o sporazumu.

Socialisti v Monakovem so demonstrirali po ulicah proti francoski invaziji Ruhra. Bavarski fašisti so jih napadli, jim iztrgali rdeče zastave, in sledil je splošen pretep. Bavarski "fašisti" trdijo, da morejo samo nacionalisti rešiti Nemčijo in ji priboriti staro slavo. Socialisti so izdajalci domovine, židovska sodrga in tako naprej. Toda če bi bili v vseh deželah na krmilu skrajni "fašisti", bi nastala v nekaj tednih anarhija, iz katere bi se človeštvo ne moglo izveči več stoletij. Kar se označuje pod imenom "fašizem", pomeni uničevanje drugih narodov v korist svojega. Tega fašizma je že sedaj več ko preveč.

Samuel Gompers se ne briga veliko za evropski metež, pač pa za molificiranje 18. dodatka k ustavi v toliko, da bi se dovolilo pivo in lahka vina. "Mi delujemo da napravimo Ameriko še enkrat dom pametnih in deželo svobodnih ljudi", je dejal Gompers. In v vinu in pivu je rešitev — po njegovem mnenju. Kljub temu je boj za modificiranje prohibicijskih zakonov važen. V zadnjih štirih mesecih je umrlo v Chicagi 134 (sto štiriintrideset) oseb vsled zastrupljenja z žganjem, ki ni bilo žganje ampak alkoholni strupi. Še več jih je oslepel in v blaznicah jih je tudi precejšnje število, vsi vsled pitja žganih strupov. Prohibicijski uradniki bogate tako hitro, da so v uradih samo nekaj tednov, pa napravijo prostor novim. Tudi "butlegarji" imajo bogato žetev. Kaj je njim par stotin žrtev na mesec v enim mestu! Tisočaki gotovine, ti štejejo! Vendar pa bi Gompers storil bolje, če bi pomagal unijsko delavstvo pripeljati v stranko, ki se bori za odpravo sistema, v katerem leže vzroki korupcije.

Izza kulis slovenske duhovčine.

Med slovensko duhovščino v Ameriki vlada že dalj časa zelo napeto razmerje. Na eni strani so slovenski frančiškani, katerim je do zadnjega časa poveljeval Kazimir Zakrajšek, na drugi strani pa "civilni" duhovniki. Razpor ima že stare korenine, najbolj pa se je poostiril leta 1918, ko so frančiškani izpodrinili iz čikaške fare tedanjega župnika Sojarja.

Rev. Anton Sojar, izgnani župnik, je potem begal po raznih krajih in končno je bil nastavljen kot začasen župnik v Pittsburgu, kjer je dne 8. januarja to leto umrl.

Frančiškansko glasilo piše o njem: "Rev. Sojar je bil eden izmed najbolj zmognih, najinteligentnejših slovenskih duhovnikov v Ameriki. Pred leti je tudi krepko nastopil proti slovenskim socialistom in njih zmotam . . . Leta 1918 decembra meseca je zbolel in sedanjí nadškof je izročil župnijo slovenskim frančiškantom . . ."

"Glasilo KSKJ" je posvetilo pokojnemu Sojarju daljši življenjepis, v katerem pravi, da je Rev. Sojar zgradil sedanjo slovensko (?) cerkev, katero je skoro vso plačal, zadnja leta svojega župnikovanja v Chicagi pa farovž — toda ne zase! Urednik Glasila KSKJ. je
(Nadaljevanje na 13. strani.)

Glasovi iz našega gibanja.

DOPISI.

Fašistični napadi.

HERMINIE, PA. — Sovražniki socialističnega gibanja rujejo, pri tem pa ne izbirajo sredstev. Najrajše napadajo iz zasede. V časopisju jim je laž in blatenje najljubše orožje. Kjer morejo, se poslužujejo sile. Marsikak socialističen agitator se je že seznanil z brutalnostjo ljudi, ki v boju proti napredku ne štede z nobenim sredstvom.

Slovenski fašizem v Ameriki se je zadnje čase dvignil proti zaključkom konference odborov JRZ. Ti naši "fašisti" so bili med vojno monarhistični plačanci, prodajajo se kapitalističnim strankam, in da bi jih ljudje ne poznali za take, venomer kriče o tatovih in zavajalcih, po znanem reku tatu, ki je bil na begu: "Držite tata." In ker je odvrnil s tem pozornost od sebe, je srečno ubežal.

Od fašistov ne moremo pričakovati drugega kakor napadanje socialistov in vsega, kar stremi po resničnemu napredku. Veliko bolj čudno je, da se jim dajo zapeljati ljudje, ki se prištevajo k naprednjakom!

Med drugimi se je oglasil z dopisom v Prosveti Frank Stonich, v katerem trdi, da potuje po raznih državah Unije in ker je v vednem dotiku z ljudmi, je kompetenten delati take zaključke.

Vseeno, meni se zdi skoro neverjtno, da bi mogel g. F. Stonich prepotovati vse naše večje naselbine po dotični seji JRZ. Zdi se mi, da bi ga to vzelo veliko več časa. Ako pa je človek le v par naselbinah in pride v dotiko s kitarji, to še od daleč ne pomeni 90% ameriških Slovencev; kajpada, takih, ki kritizirajo, je precej. Na primer, skoro vse članstvo katoliških organizacij, katere se je med vojno izrabljalo za monarhistično propagando, sedaj pa se njihovi člani jeze na — nas. Sakserjeva "frakcija" tudi ni z nami, niti nisimo nikdar pričakovali, da bi bila. Tudi Pire spada k "90. odstotkom."

Konferenca JRZ., na kateri je bil navzoč tudi podpisani, se je vršila 21. oktobra zadnje leto. Zapisnik je bil objavljen šele dober teden oziroma par tednov pozneje, ker v Prosveti ni bil priobčen ves naenkrat. V Proletacu pa je izšel teden pozneje. G. F. Soniču torej ni preostajalo dovolj časa obiskati toliko naselbin, da bi mogel z gotovostjo reči: "Devetdeset odstotkov rojakov je proti zaključkom konference JRZ."

Na Herminiju se je navadno držal po 3—4 dni, dasi je tu komaj 50 slovenskih družin. Koliko more človek prepotovati v nekaj tednih po pleharskih poslih, naj sodijo drugi pleharji in agentje sploh.

Zasledujoč liste ne vidim protestov od 90% naših rojakov, ampak zelo od malega odstotka. V glavnem so kikanja in napadi od elementov, ki so nam bili sovražni in so tudi sedaj naši največji nasprotniki. Razume se, da so ljudje veliko boljši kritiki kakor sotrudniki pri raznih akcijah. Da se je oglasilo tudi nekaj ljudi, ki bi drugače ne govorili, je pripomogel klub v Aliquippi s svojim pozivom na javnost. Ampak če bi bila sprejeta resolucija omenjenega kluba, bi bilo še več kričanja v nasprotniškem taboru, kajti stavkarjem v Pennsylvaniji bi se razdelilo štiri tisoč dolarjev, pre-

ostala blagajna, ki bi znašala do nekako \$20,000, pa bi na podlagi dotične resolucije dobil "Proletarec". Nisem bil zanj, ker se mi je zdela preveč vada za demagogiranje proti našemu gibanju sploh. Če bi bila sprejeta, to bi bilo vrišča in trušča v taboru slovenskega fašizma!

Kar je seja določila v prid Proletarcu, ni šlo osebno, že zato ne, ker ni list privatna svojina, ampak za kritje dolga v tiskarni. Mi smatramo, da je Proletarec prevelike važnosti, da bi se ga pustilo "poginiti", kajti od socialistične vzgoje je odvisno, kedaj zavlada boljši sistem tukaj in kedaj dobi jugoslovansko ljudstvo državno formo, ki bo boljša od sedanje. Čim več socialistične propagande, čim več socialistične vzgoje, čim večje bodo naše organizacije, toliko hitreje bomo dosegli glavne cilje. Kikarjem pa bi ne bilo ustrezno, če bi dali ves denar za škofove zavode pri Št. Vidu nad Ljubljano, ali Rev. Srečko Zamjenu, ali Sakserju ali za karkoli že. Kikarji so na svetu zato, da da kikajo.

Verjamem, da bi gotovi elementi privoščili Proletarcu pogin. Saj mu ga prerokujejo že 18 let. Od vsega začetka jim je bil na potu. In četudi ni zavedno slovensko delavstvo po številu jako, ima pa toliko boljšo inteligenco in je toliko aktivnejše, da vzdržuje svoje gibanje in širi socialistično vzgojo in propagando. To je, kar boli nazadnjake, tudi tiste, ki mislijo, da so naprednjaki, zato ker v cerkev ne hodijo. Kljub temu ne trdim, da je 90 odstotkov naših ljudi s Pircem in Sakserjevimi ter Kazimirjevimi štabom. Res je, da 90% ljudi kritizira bodisi to ali ono stvar; kar se tega tiče, znamo vsi kritizirati in to je vsakdanja navada vsakega človeka. To vemo, ne da bi potovali po naselbinah.

G. F. Stonič trdi, da se je denar nabiral samo za propagando jugoslovanske republike. Pravilno! Ampak ali je to akcijo vodil klerikalni štab ali zavedni delavci? Ali se bore za boljšo družabno uredbo, kar pomeni seveda tudi boljšo vladno formo držav, nazadnjaki ali zavedno delavstvo? G. F. Stonich se je udeleževal konferenc JRZ. V Clevelandu so se sprejemale obširne resolucije in načrt za ustavo nove države na jugoslovanskih ozemljih, ki sicer ni bil označen za socialistični program, pa bi šel vendar lahko na dan pod tem imenom. G. Stonich je na zboru molčal. Morda se je spomnil na verz: "Kaj se boš fantič v nevarnost podajal . . ." Potem ne bi mogel pozneje kritizirati, sedaj pa misli, da lahko. Gotovi ljudje se ravna po tem pravilu: Ako zmaguje ta stran in si pribori dobre rezultate, bodo dejali: Mi smo bili tudi zraven in pomagali. Ako pa se stvari ne obračajo v prid akciji, tedaj pa nastopijo kot kritiki, češ: Nam se je od prvega trenutka zdelo, da bo tako prišlo.

Čemu pa niso taki ljudje aktivni, ker tako radi kritizirajo? Zakaj negredo v organizacije in sprejmejo odbore? Govorili naj bi na sejah in delali zaključke, kakor bi po njihovem mnenju ugajalo 90 odstotkom ljudi.

Kdor hoče boljše razmere za ljudstvo v tej deželi, kdor hoče boljšo Jugoslavijo, mora delati na en ali drug način za svoj cilj. Govoriti, naj ostanejo tisočaki v tem ali onem fondu na banki in se jih izplača, kadar bodo kje pričeli delati za preobrat, je s socialističnega stališča zelo slaba strategija. Z bojem se ne sme nikdar prenehati. Čakati, da bodo samo drugi delali ali šele začeli delati — to ni pečat naprednosti!

Lahko je reči kje na papirju, da se bo jugoslovansko ljudstvo prebudilo morda v kakih 25 letih. Kdo pa ga bo prebudil?

Strinjam se z dopisniki, ki so mnenja, da je seja JRZ. ravnala pravilno. In pri tem sklepu ostane, pa če se nasprotniki tudi na glavo postavijo. Proletarec bo ostal, ker nam je potreben za izvrševanje naloge, ki jo ima zavedno delavstvo do svoje stvari. Njegov naročnik sem že od kar izhaja in vem, koliko žrtev je že doprineslo naše delavstvo in tisti, ki so ga urejevali. Število njegovih prijateljev ni ravno mnogobrojno, ampak kar jih je, so dobri.

G. F. Stonich govori v svojem dopisu o propadajočih listih, češ, da so sami krivi, ako ne morejo pokrivati izdatkov z rednimi dohodki. Namiguje o člankih, ki so morda taki, da jih ljudje ne marajo čitati. No, da, bi pač ne smel biti tako urejevan kakor je, pa še bi mu ne šlo dobro, razun, če bi se zatekal k vsakojakim oglasom; sprejemati bi namreč moral sleparske oglase in oglašanje kandidatov kapitalističnih strank. To bi mu prineslo toliko dohodkov, da bi potem že izhajal, tudi če bi imel prav malo naročnikov. Listi, ki imajo največjo cirkulacijo, so navadno najbolj prostituirani. Ne zato, ker so ljudje slabi, ampak zato, ker je večina delavskega ljudstva še nevedna in ne zna ločiti med dobrim in slabim časopisjem. V korist raznim zavajalcem je da ostanejo delavci v temi, kajti le tako ostanejo dober material za vsakojako izkoriščanje. Zato se vsi nazadnjaki tako upirajo vsakemu izboljševanju vzgojevalnega sistema.

Tudi provokatorski elementi so na delu. Tim je Proletarec tudi na poti, kajti provokatorji imajo najraje opravka s takimi elementi, ki se dajo nahujskati, da pokažejo svojim predpostavljenim, kako so jim potrebni za varovanje "mira in reda". Proletarec ne hujska ljudi, ne navaja jih na dejanja, ki bi jih privedla v nesrečo, ampak jih uči. Med demagogičnim hujskanjem in poukom je pa velika razlika. Zato želijo tudi špijoni in provokatorji Proletarcu pogin.

Podpora, dana Proletarcu, se narodu vselej bogato povrača. Podpore dobremu časopisju kakor je socialistično, podpiranje vzgojevalnih institucij, književnosti itd., so za ljudstvo dobre investicije, kajti vzgojevalne institucije so glavni pogoji za duševni napredok ljudskih mas. Brez dobre vzgoje ni napredka.

Tisti, ki so sledili delu slovenskih sodrugov v Ameriki, vedo, koliko se je storilo s pomočjo Proletarca in druge socialistične literature, s shodi in predavanji, za duševni preporod slovenskega in drugega jugoslovanskega delavstva v Zedinjenih državah. Marsikdo se ima ravno Proletarcu zahvaliti, da se je otrese spon nazadnjaške vzgoje in Proletarcu, oziroma slovenskim sodrugom gre zasluga, da se je naše ljudstvo iztrgalo iz krempljev klerikalizma in se ga pripeljalo na pota, ki ga vodijo v napredek. Širite tak list kakor je Proletarec, kajti to bi morala biti vaša dolžnost!

V moj rojstni kraj pošiljam "Proletarca", ker sem bil prepričan, da ga bodo vsaj nekateri čitali in se z njega učili. Od tistega časa mi v pismih večkrat sporočajo, da Proletarca radi čitajo in ga odobravajo. Čul sem že druge, ki pravijo, da gre Proletarec iz rok v roke po celi vasi, in marsikdo bi ga rad naročil, pa je za tamkajšnje razmere predrag. Naročite ga, in vsi! Vsak cent, izdan za take naročnine, bo prav gotovo služil pravi probuji tamkajšnjega ljudstva. Podpiranje in širjenje Proletarca — to je delo za probujanje naroda, ne pa mrtev denar, ki bi ležal kje v kaki banki in čakal, kedaj se prikaže kakega lepega večera zvezda repatica in bi pokazala ljudstvu pot v obljubljeni republiki.

Vseh dni še ni konec — kakor pravimo v pregovoru. In kadar se bodo pojavili resni dnevi, doba za več-

je preobrate, tedaj bomo storili s povečanimi močmi kolikor bomo največ mogli, da se hitreje pride do cilja. Med važnejšimi dejanji svetovne drame pa moramo delati in pripravljati oder za odločilne akte.

Ne obračam se po vetru, in nikdar nisem skušal igrati v roko sentimentom večine, če se sploh more govoriti o njih. Vedno sem povedal odkrito, kar mislim, pa če je to ugajalo večini ali ne. Pri tem pa sem ljudem dopovedoval, zakaj tako mislim in tako mora delati vsak socialističen agitator. Nisem se vstrašil groženj, se jih tudi sedaj ne, in po tej poti nameravam iti tudi v bodoče.

ANTON ZORNIK.

Ali bi bilo izpeljivo?

CHICAGO, ILL. — V izdaji Proletarca z dne 11. januarja je bil priobčen dopis tajnika kluba št. 1, v katerem podaja poročilo o delovanju in finančnem poslovanju kluba tekom preteklega leta.

V zadnjem letu se je večkrat govorilo, da bi si klub najel lastne prostore za svojo čitalnico, seje diskuzije itd., ki bi lahko služili tudi za vaje diletantom dramskega odseka. Izvoljen je bil poseben odbor, ki je dobil nalogo najti primeren prostor in ga najeti. Do danes se to še ni izvršilo, ker je tak prostor težko dobiti za najemnino, kakršno bi mi mogli plačevati.

Ali pa bi ne bil mogoč en drug način? Namreč, da bi klub priredil več veselice in dramskih predstav in prebitok namenil v fond za nakup lastnega poslopja. Seveda bi to ne bil kak velik "narodni dom", ampak prostor, ki bi zadostoval za najnujnejše potrebe našega kluba. Ker rabi tudi Proletarec svoj urad, istotako tajništvo JSZ., naj bi se stopilo v stik od strani kluba z obema in se razpravljalo, če je to idejo mogoče izvesti. Ako bi se pokazalo, da moremo računati v do glednem času na nakup poslopja, bi se ga predelalo v toliko, da bi odgovarjalo potrebam kluba, urada Proletarca in tajništva JSZ.

Jaz mislim, da bi se to dalo izvesti, pod pogojem, da bi se vse klubovo članstvo zavzelo za stvar. Valjiti vse breme dela in odgovornosti le na mal del klubovega članstva utruji koncem konca še te. Ako je med nami dovolj volje izpeljati tak načrt, bomo uspeli, če-tudi bi s tem prišli v velike gmotne težave, katere nam bi ležale na vratu nekaj let. — X. X.

Kaj bi se lahko naučili od parne lopate.

GHISHOLM, MINN. — Nekako miljo in pol od tu je pričel jeklarski trust, ki kontrolira skoro vse minnesotske železne rudnike, graditi novo selišče ali vas, kateri je dal ime "Frizar". Postavili bodo okoli 60 hiš; z delom so pričeli v sredi decembra zadnje leto. Delo je trust oddal trem stavbinskim kontraktorjem, katerih vsaki se peča s svojo posebno stroko dela: eden je prevzel kopanje fundamentov, drugi gradbo hiš, tretji polaganje cevi itd. Zima ni ravno pripraven čas za stavbinsko delo, posebno v Minnesoti ne. Ampak trust računa na ceneno delo in po zimi se done delavci najcenejše. Pravili so mi, da se delavce pri omenjenih stavbiščih brezobzirno priganja. Unijska plača je 90 centov na uro in osem-urni delavnik, toda v omenjeni vasi plačajo kontraktorji le 80 centov a uro, delavnik so pa podaljšali za eno uro. Že sedaj obljubujejo, da bodo delavnik še bolj raztegnili, kakor hitro postanejo noči krajše.

O uniji stavbinskega delavstva v "Frizarju" ni mnogo govora. Unija je v železnem okrožju kakor "ubežni kraj". Povsod so ji takoj za petami. Ker sem

imel ravno čas, sem se potrudil iti ogledati "novo vas". Videl sem, da so se tam sešli delavci iz vseh krajev Minnesote. Kar je delavcev stavbinskih strok, spada jo večinoma k unijam svojih poklicev, nekaj je pa tudi neunijskih delavcev. Kakor sem mogel pronajti, so si ti delavci tuji drug drugemu in so radi tega nezaupni. Organiziran delavec noče povedati svojemu tovarišu, da-li je v uniji ali ne, ker se boji za delo, oni ki niso organizirani, pa tudi molče; menda jih je sram pred organiziranimi delavci.

Pravili so mi, da se kompaniji zelo mudi, ker hoče zgraditi to vas do določenega časa in naseliti vanjo ljudi do gotovega termina. Pronašel sem, da ima ta stvar politično ozadje. Zemljišče, na katerem bo stalo novo selišče, spada pod *township* Balkan. Pri občinskih volitvah meseca marca 1922 so v omenjenem *townshipu* kompanijski kandidatje propadli. V novi *location* Frizar bi kompanija naselila take ljudi, ki bi volili po njenih navodilih in ti bi že pri prihodnjih volitvah, ki se bodo vršile letos meseca marca, odločili v prid trustjanskih kandidatov. Kompanije toraj verjamejo, da se more z volitvami nekaj doseči za njihove interese in v ta namen so pripravljene storiti marsikaj, predvsem seveda izkoriščati delavce.

Kakor omenjeno, je pričela kompanija z gradbo novih hiš po zimi radj tega, da delavce lahko bolj naganja, ker jih ima bolj v pesti in ker jih dobi cenejše kakor v poletju. Kar se tiče kopanja temeljev in kanalov, ne potrebuje veliko delavcev. Delo zanje vrše parne lopate, brezposelni delavci pa lahko gledajo, kaj zna delati stroj. Dva delavca operirata parno lopato, ki v par urah skoplje temelj. Brezposelni delavci stoji poleg, in če bi znala parna lopata govoriti, bi jim lahko tako-le pojasnjevala: Delavci, jaz kopljem namesto vas in stem vam prihranim veliko naporenega dela. Ko bi bili vi pametni, bi me vi lastovali in delo, ki ga opravljam, bi bilo vam v korist. Tako pa so moji gospodarji kontraktorji, katerim služim za večje kopičenje profitov, vi pa premišljate, kje boste dobili delo, ki bo vseeno naporno, kljub številnim strojem, kajti tudi vaša delavna moč je najeta za kopičenje profitov drugim."

Istotako kopljejo kanale za vodovodne cevi in odvajalne kanale posebni stroji. Tu rabijo samo osem delavcev, v prejšnjih časih, ko še ni bilo strojev za kopanje jarkov, pa so jih rabili na stotine. Dva razstreljajeta zemljo v pasu, v katerem se ima kopati jarek, za njma se pomika stroj, ki potiska svoj rilec v zemljo, vrteče lopatke pa zajemajo zemljo in jo zvrčajo v žleb, po katerem se iztresa na stran. S pomočjo tega stroja napravi osem ljudi toliko dela, kakor bi ga ne izvršilo 50 močnih delavcev če bi kopali s krampi in izkladali z lopatami. Ni treba misliti, da iščejo podjetniki za taka dela kake inteligentne delavce. Takj ne bi delali poceni. Toda dogaja se, da najcenejši delavci koncem konca niso vselej najcenejši. Ogledoval sem dva mlada fanta, ki sta vrtala luknje v primerni daljavi od stroja za kopanje jarkov in razstreljavala zemljo. Dinamit sta imela v baraki, poleg njega pa peč. Ogledoval sem razbeljeno peč, zraven pa kupe djnamita, pa sem jo hitro odkuril. "Fant, tukaj ni varno biti", sem si dejal, "tu se bo prej ali slej dogodila eksplozija."

V jutro 6. januarja so imeli v omenjeni kolibi 50 zabojev dinamita; vsak zaboj vsebuje 100 ovojev razstreljiva. Bilo je jako mrzlo. Fanta sta peč poleg dinamita dobro zakurila, se malo ogrela in odšla na običajno delo. Čez nekaj časa se eden izmed njih slučajno ozre proti kolibi, in iz prsi se mu izvije krik: "Koliba

gori!" V bližini je delalo okoli sto stavbinskih delavcev. Ker so vedeli, kaj je v kolibi poleg peči, so zmetali svoje orodje proč in jo ubrali kolikor so jih nesle noge. Ravno, ko so prišli v primerno zavetje, se je zaslial grozovit pok, zrak je zavalovel, zemlja se je potresla. Eksplozija se je čula več milj na okrog. Šibe v chisholmskih trgovinah so popokale in ene so bile popolnoma zdrobljene od silnega zračnega pritiska. V novem selišču, v katerem se je dogodila eksplozija, je bilo dograjenih okoli 30 hiš, par izmed njih prav blizu skladišča za dinamit. Tiste so razdrobljene in material razpršen na vse strani. Druge so več ali manj poškodovane. Škoda je veljka, toda koliko znaša v tisočakih, še ne vem, ker sedaj ko to pišem, še nisem čital tozadevnega poročila.

Sreča v nesreči je, da eksplozija ni zahtevala človeških življenj. Tisti, ki so bili najbližje, so bili od plamenov pravočasno opozorjeni da so se mogli umakniti.

Kakor večina takih nezgod, se lahko tudi to pripisuje lakomnosti podjetnikov, ki v blazni tekmi za profitom riskirajo človeška življenja in ne računajo na posledice, ki jih lahko prinese taka brezobzirna površnost. Podjetniki bodo skušali zgubo pokriti s še večjim trganjem plač in s povečanim naganjanjem pri delu. Koncem konca je vendar delavstvo tisto, ki trpi škodo. Tak je sistem, kaj hočemo? Parna lopata ima prav, ko predava s svojih sopihanjem delavcem, toda ti jo še ne razumejo. — *Poročevalec.*

Zabava društva Slovenski Dom.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 21. januarja ob 2. popoldne priredi društvo Slovenski Dom, št. 86 SNPJ., v Mozartovi dvorani na 1536 Clybourn Ave. veliko plesno veselico, na katero vabimo slovensko občinstvo v Chicagi in okolici, da se je udeleži v obilem številu.

Poskrbeli smo, da se bodo naši plesalci imeli priliko pokazati. Kako? Določili smo nagrade za najboljše plesalce. Prva nagrada je \$10.00 v zlatu, druga \$5, tretja \$2.50. Če se hočete udeležiti plesne tekme, pridite v nedeljo 21. januarja v dvorano Mozart. Za vsestransko zabavo bo najboljše preskrbljeno. — *Član društva.*

Pridite na zabavo socialističnega kluba v Springfieldu dne 20. jan.

SPRINGFIELD, ILL. — V naši naselbini smo postali zadnje čase precej živahni. To nam spričujejo vsakovrstne veselice in druge priredbe, izmed katerih so ene več druge manj pomembne.

Dasiravno smo že v letu 1923, omenjamo par vrstic o proslavi petnajstletnice društva Illinois, št. 47, SNPJ., ki se je vršila 17. decembra preteklo leto. Poglavitna točka programa je bil govor glavnega predsednika SNPJ., ki je živo slikal, kaj potrebuje delavstvo, za izboljšanje svojega položaja. Izobrazbe potrebuje, in tega se zaveda SNPJ., ki vrši vzgojevalno delo med svojim članstvom in s tem pomaga pri delu za izboljšanje človeške družbe.

Dne 23. decembra se je vršila veselica socialističnega kluba št. 47, JSZ., v prid klubove čitalnice. Dolgo časa se je delovalo za ustanovitev klubove čitalnice, končno se je vendar prišlo do zaželjenega cilja. Klub ima že precejšnjo število knjig poučne, zabavne in povestne vsebine in v kratkem si jih nabavi še več.

Rojaki, kateri imate veselje do čitanja — in tega bi moral imeti vsakdo — postanite člani socialistič-

nega kluba in sezite po knjigah, ki so vam na razpolago v klubovi knjižnici. Čitalnica je velepomembna ustanova za delavstvo, kajti vsak posameznik nima sredstev, da bi si nabavil različna literarna dela, v kooperaciji drug z drugim je nam pa vse dosegljivo.

V prid svoje čitalnice priredi klub v soboto dne 20. januarja zopet veselico, to pot maškeradno. Prične se ob pol osmih zvečer. Rojake in rojakinje od tu in okolice vljudno vabimo, da se je udeleže v obilem številu. Zabave in smeha bo za vse dovolj, istotako bodo prireditelji skrbeli za čim boljšo postrežbo.

Tudi dve nagradi za najboljše maske sta določeni. Prvo dobi najboljša maska, ki bo predstavljala kaj pomenljivega iz sedanjih časov, drugo pa maska, ki bo najsmesnejša.

Vstopnina za moške 50 centov; ženske v spremstvu moških so vstopnine proste, one brez spremstva plačajo 15 centov vstopnine.

Kdor želi prebiti nekaj ur v prijateljskem krogu in se neprisiljeno zabavati, naj pride v soboto 20. januarja na našo veselico. — *Veselčni odbor.*

Posetite zabavo društva "Slavija."

CHICAGO, ILL. — V soboto 20. januarja ob 8. zvečer priredi društvo Slavija, št. 1, SNPJ., domačo zabavo v dvorani SNPJ.

Prijatelje našega društva vabimo, naj pridejo na to zabavo, ki je prva po dolgem času. V jeseni priredi društvo Slavija slavnost dvajsetletnice z obširnimi programom. Čas in prostor bo naznanjen, kakor hitro bo tozadevni odbor uredil vse potrebno in najel dvorano. — *Član društva.*

ČLANOM KLUBOV JUGOSL. SOCIALISTIČNE ZVEZE NA ZNANJE.

Člani pri klubih J. S. Z., ki ne dobe redno strankino glasilo "The Socialist World" naj sporoče klubovemu tajniku svoj pravi naslov. Tajniki klubov pa naj potem pošljejo prave naslove dotičnikov direktno tajništvu J. S. Z., da jih odda upravi stranke, ki izdaja "The Socialist World". Ne pozabite tega, da ne bo pozneje nepotrebnih pritožb, da se list neredno dostavlja.

TAJNIŠTVO J. S. Z.

Poglej na številko v oklepaju poleg tvojega naslova. Ta ti pove, če je tvoja naročnina že potekla. Ako je, ne odlašaj, ampak jo ponovi takoj.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je 801
Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic.

Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

Naš barometer po južnem Illinoisu.

Poroča Frank Petrich.

(Nadaljevanje.)

"Danes se sliši zelo mnogo o fašistih, belih gardah, legijah in kukluschih.

V Ameriki imamo kukluxe, v Italiji imajo fašiste, drugod legije in bele garde. Eni in drugi so jedr kapitalistične internacionale.

V Ameriki slišimo, da se tupatam nastopa vsaj navidezno proti kukluskom, toda kadarkoli in kjerkoli se to vrši, se to ne vrši zato, da se iztrebi "klan", temveč ker ta "klan" v svoji nebrzdanosti "raztresa fižol", to se pravi, ker dela brez kakšne resne potrebe tisti indijanski krik in vik in včasih tudi kriminalne čine, ki bi morali nastati šele tedaj, če bi bile po kapitalističnem časopisju razglašene radikalne delavske struje res tako jake in vsled tega nevarne, kakor se to radi provociranja v tem časopisju prikazuje. Ker v Ameriki ni radikalnega delavskega gibanja, in pravzaprav niti nobenega drugega pravega delavskega gibanja ne, orodje za teroriziranje tega gibanja pa je tukaj, je naravno, da mora klan (orodje) nekaj uganjati, tudi če je to kar uganja otročje in kriminalno.

V kolikor se torej danes nastopa od strani oblasni proti kukluskom, se to ne izvršuje radi tega, ker se želi, da ima razvoj delavskega gibanja svobodno pot, ampak radi tega, da se drži kukluxe od otročjih eskapad, medtem ko bi jim bile roke takoj svobodne, če bi bilo v Ameriki kaj duha o delavskem gibanju, kakršnega poznajo v Italiji in po drugih krajih Evrope.

Nesmemo namreč pozabiti, da so prišli fašisti v Italiji na vlado največ radi potuše, ki so jo dobili od strani vlade in pa s svojo diktaturo, ki so jo proglasili, čim so doznali, da se jim vlada ne bo resno upirala. Diktatura kakor politika sta namreč nož, ki režeta na obe strani.

Vprašanje je, kako dolgo se bodo mogli fašisti v Italiji držati na površju. Ali bodo mogli delati iz kamna kruh, iz prsti premog, iz vode obleko in pričarati druge reči, ki slišijo k življenju? Gotovo ne! Zato pa njihova diktatura ne bo trajna. Prej ali slej se bo morala umakniti socialistični sili, ki je za sedaj radi kaotičnih razmer v defenzivi, a se pojavi zopet v ospredju, čim se ne razmere nekoliko prečistijo.

Fašizem kakor druge fantastične kombinacije raznih vlad, ki so prišle na krmilo v toku vojne ali po vojni, so samo večje gotovega časa, večše noči, porojene iz spontane volje, da se obdrži ta ali oni organizem momentano na površju. Toda živeti dalje življenje te večše ne morejo, ker jim manjka hrbitišča in tistih živcev, ki omogočajo vztrajnost mednarodnega boja, iz katerega ima slediti kulturna in gospodarska enakopravnost vseh narodov. Hrbtišče in živce za tak mednarodni boj ima edino socialistično gibanje, katerega val že prihaja iz vstoka in bo v danih razmerah pomedel s površja vso tisto trenutno porojeno golazen, ki se je bila razvila v nočeh kaosa, s površja.

Ti valovi morajo vzdigniti in spliviti v široke vode mednarodnega socialističnega gibanja tudi socialistično stranko Amerike, katere del je naša Jugoslovanska socialistična zveza.

To je bil delno smisel mojega poročila na sestanku v Springfieldu.

Naj še dodam, da kažejo naši sodrugi v Springfieldu vso tisto žilavost in vztrajnost pri delu za našo stvar, ki je karakteristična zlasti v krajih, kjer se gibljejo naši stari sodrugi že leta in leta.

Med tem ko delajo za porast članov pri klubih nabiranje naročnikov za Proletarca, prirejanje zabav in sestankov, so zadnje čase organizirali tudi čitalnico. K tej akciji je mnogo pripomogel sodrug J. Goršek, ki kot star bojevnik za delavsko stvar nikdar ne pozablja, da leži končna osvoboditev delavstva v izobrazbi. Čitanje je in ostane vedno tisto sredstvo, ki odpira ljudem misli in duha, da morejo jasneje gledati in pravičneje soditi o vsem, kar vidijo in slišijo.

Le tako naprej, Springfield!

Drugo jutro sem se bil poslovil od springfieldskih sodrugov, da se vrnem v Lincoln, katerega sem bil moral radi pravočasnega prihoda v Springfield preskočiti.

V Lincolnu sem našel sodruga L. Grebenjaka in sodruga M. Vogricha. Prvi se je bil ravno kar priselil iz Harrisburga, Ill., drugi pa iz Colorade. Poleg teh dveh sem se bil seznanil tudi s sodrugom Stiglom, predsednikom podpornega društva SNPJ tamkaj. Vsi trije so mi šli na roke in mi tako pripomogli, da sem opravil svoje delo za nabiranje naročnikov Proletarcu čim hitreje in izdatnejše. Obljubili so tudi, da bodo gledali, da se v bližnji bodočnosti ustanovi socialistični klub.

Kakor Springfield, je tudi Lincoln premogarsko-farmarsko mesto. Na zapadni strani živi takozvana "elita", na severni strani pa premogarji.

Mesto šteje nekaj nad 10.000 prebivalcev in slovi daleč naokrog radi velikanskih cvetličnjakov, ki se raztezajo na več sto akrih sveta. V teh cvetličnjakih negujejo raznovrstne rože kakor krizanteme, tulipe, oleandre, kaktuse itd. ter jih razpošiljajo v vsa večja mesta Zed. držav. To je poleg premogovnikov menda največja industrija, ki sem jo mogel odkriti.

V Lincolnu imajo 29 cerkva, iz česar sem sklepal, da žive tukaj zelo bogaboječi ljudje. Toda sodrugi so mi povedali, da ni tako, ampak da kažejo te cerkve le drugim, sami pa da ne hodijo vanje.

Pri zadnjih volitvah so dobili socialisti v Lincolnu nad 150 "straight" glasov; sicer pa da so presegali socialistični glasovi nad 600. Po volitvah je hotel vsak socialistični volilec vedeti, koliko glasov je bil oddanih za socialistične kandidate. A glej spaka, vse lokalno časopisje je o socialističnih glasovih lepo molčalo. Kako tudi ne? Kaj bi pa ljudje po deželi, ki vedo, da je v Lincolnu 29 cerkva, rekli, če bi poznali, da je v tako pobožnem mestu nad 600 javnih antikristov, in kdo ve koliko se jih še skriva po kotlih?

Vse to pa samo priča, kako potrebna je v Lincolnu čvrsta socialistična organizacija; kajti le kjer je čvrsta organizacija, se more pričakovati, da bodo oddani socialistični glasovi štet in njih rezultat izrabljen za nadaljni volilni boj, ki pride jutri in pojutrišnjem.

Iz Lincolnu je držala moja pot v Auburn. Tam sem dobil sodruga L. Svegljaha, ki je bil svoječasn tajnik socialističnega kluba, ki je pa po letih 1918 prenehal s poslovanjem. Pozneje se je bil ustanovil klub, ki je spadal menda k SLP., ali prenehal je tudi ta. V njegovi družbi sem obiskal tamkajšnje delavce in dobil nekaj novih naročnikov. V primeri z velikostjo nasklone bi bil rezultat uspeha večji kot je bil; toda vpoštevati duševno razpodloženje, ki se lahko razlaga od razvajene malomarnosti jezičnega radikalizma, zabavljanja čez vse povprek ali pa slišanje zvonenja, ki e pa ne ve od kod prihaja, pa do enostavnega cirizma, naročenega v cvičku, se je moral človek zadovoljiti z uspehom, ki je bil dosežen vsaj v toliki meri.

Vzlic tem razmeram Auburn ni brez znakov, da se naselbina zopet oživi in pride v vrsto tistih, ki so z nami.

Poleg sodr. Svegljicha mi je šel pri mojih poslih na roke tudi brat F. Obrien, tajnik tamkašnjega društva SNPJ. Upajmo, da pride Auburn prej ali slej zopet v naše vrste!

Iz Auburna sem se podal v Virden.

Virden je ena tistih naših naselbin, kjer ne kričijo se ne bahajo s politično in drugo naprednostjo, temveč te dolžnosti po svoji najboljši moči opravljajo kadarkoli je prilika zato.

To je pripisati v prvi vrsti samozavesti in pa vztrajnosti naših starih in izkušenih sodrugov kot so S. Kauchich, P. Stempihar, F. Hlersich, F. Reven in drugi, ki spadajo k socialističnemu klubu — sodrugov, ki so obdržali socialistični klub pri življenju vzlic vsem krizam, ki so nastale v teku vojne in po vojni.

O Virdenu sem slišal v par obmejnih mestih na primer tole: "Pri nas jih je toliko, pa se nič ne zanimamo za delavsko stvar ali za socialistični klub, v Virdenu jih je le nekaj, pa vztrajajo. Ali ni to čudno?"

Kaj čuda, če se čutijo nekateri radi tega nekako moralno prizadeti. Da, zgledi vlečejo, če ne odprto in aktivno, pa tajno in pasivno!

V Virden sem bil prišel torej v polni zavesti, da se znajdem v krožku svojih starih znancev in prijateljev, v krogu tistih, ki so stali trdni za našo stvar v viharjih in lepem vremenu.

Nastanil sem se pri staremu prijatelju in sodrugu S. Kauchichu, s katerim sva obiskala sodruga in naše somišljenike po naselbini, pri čemer se nama je pridružil še sodrug F. Stempihar, tajnik kluba št. 51.

Ker je bila ravno sobota, so sodrugi sklenili, naj bi bil zvečer sestanek, na katerem bi se kaj pogovorili. Sklenili smo, naj se vrši sestanek pri sodrugu Kauchichu.

Na sestanek je prišlo kakih 15 sodrugov in sodruginj, nakar sem podal nekaj poročila o razmerah, v katerih se sedaj nahaja socialistično gibanje v svetu, o razmerah v socialistični stranki in v J. S. Z. v teku vojne in sedaj in o našem bodočem delu. Po mojem poročilu je sledil razgovor o socialističnemu gibanju v starem kraju, kajti mnogi sodrugi so bili člani socialističnega gibanja že v starem kraju, pa jih sedanje stanje tamošnjega socialističnega gibanja zanima. Tako je potekel čas kaj hitro in pozna ura nas je klicala na razstane. Tako smo se razšli vsak sebi v trdni veri, da je naše stališče, izpostavljeno mimo dočim godatkom in revizijam — ker verujemo vsi v izboljševanje vsega, kar živi — pravilno, in da ostanemo, kar se socialističnih načel tiče, kakor smo bili.

Drugo jutro sem se bil odpravil za nekaj ur v Girard, kjer živi samo pet slov. družin, dela se pa zelo slabo. Vzlic temu sem dobil tri nove naročnike.

Popoldne sem se bil odpeljal v Carlinville.

(Dalje prihodnjič.)

POPRAVKI.

V zadnjem članku "Naš barometer po južnem Illinoisu" je bila napačno tiskana beseda "panorama," ker se čita povsod ponarama. Pravilno torej *panorama* in ne ponarama.

V članku Izobraževalna akcija in nastopno leto se čita v predzadnjem odstavku v predzadnji vrsti: — boj, ki ima prej ali slej osvoboditi delavstvo izpod privatnih krempljev! Prav hi se moralo čitati: — "boj, ki ima prej ali slej osvoboditi *delo* izpod privatnih krempljev!"

IZZA KULIS SLOVENSKE DUHOVŠČINE.

(Nadaljevanje z 8. strani.)

napisal to opazko kot zbudljaj očetom frančiškonom, ki so se usedli k pogrneni mizi.

Fakt je, da slovenski frančiškani niso pokojnega Rev. Sojarja nikdar smatrali za inteligentnega duhovnika in so v privatnih pogovorih in v denunciranju to tudi vedno naglašali, in isto je govoril Rev. Sojar o njih. Da ni bil inteligenten, to je znano, kar je posebno pokazal v svojem boju proti socialistom. Življenje mu je najbrž zagrenilo to, da si je izbral napačen poklic, napačen namreč za njegovo naturo. Veliko neprilik pa so mu prizadejali frančiškanski sobratje, ki so s pomočjo nevednih backov intrigirali proti njemu toliko časa, da ga je čikaški nadškof odslovil in ga poslal v nekako ječo, ne pa v bolnišnico, Kazimirjev štab pa pozval v Chicago. Sicer bi koncem konca ne bilo razlike, pa naj bi bil ostal župnik Sojar ali pa kdo drugi. Šlo se je za pogrnjeno mizo in Kazimir jo je iskal najprvo v New Yorku, kjer mu ni šlo prav gladko, nato v Chicagi, katero je dobil, pa znjo tudi ni bil zadovoljen, zato je slednjič poskušal v Clevelandu, kjer za enkrat ni uspel.

Nekateri duhovni bratje so bili zadnje poletje na obisku v "stari domovini", kjer so storili kolikor so največ mogli, da očrtnijo prečastitega duhovnega očeta Kazimirja. Morda je to pripomoglo, da je bil odstavljen za frančiškanskega bosa in na njegovo mesto imenovan Bren.

Najostrejši je bil boj med čikaškim in jolietkim favrovzem. Pri KSKJ. so Kazimirju pokazali vrata, nakar se je znašel v svojem listu teden za tednom nad "jolitško gospodo". V pisarno nadškofa so prihajale od obeh strani pritožbe, obotožbe in denunciacije, nakar je njihova emincija ukazala očetom frančiškonom v Chicagi, naj puste Jolietčane pri miru. Tako je Zakrajšek torej pogorel pri nadškofu v Chicagi in pri svojem predpostavljenim v Ljubljani.

PRVIČ V AMERIKI!

Veseloigra v treh dejanjih

"PRI BELEM KONJIČKU"

Predstava v nedeljo 11. februarja
v dvorani C. S. P. S.

na 18. cesti v bližini Racine Ave.

Dvorana odprta ob 2:30 popoldne; pričetek igre
točno ob 3. Po igri ples. Vstopnina 50 centov.

Prireja Dramski odsek slov. soc. kluba št. 1. v Chicagi.

MILLARD RESTAVRANT

V. JIRANEK in A. KRUCKY, lastnika.

3604 W. 26th Street Chicago, Ill.
(Prvo nadstropje.)

Pristna domača kuhinja, cene zmerne.
Se priporočata Slovencem.

CENIK KNJIG,

Leposlovne knjige, romani, povesti in črtice.

JIMMIE HIGGINS, spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molék, 481 strani, lječno vezana v platno	1.00
POTA IN CILJI, knjiga posvečena Simon Gregorčiču, (Dr. Dom. Stribrny), 152 strani, mehko vezana	.60
MIMO ŽIVLJENJA, (Ivan Cankar), 230 strani, trdo vezana	1.20
GADJE GNEZDO, (Vladimir Levstik), 219 strani, trdo vezana	1.00
MOJE ŽIVLJENJE, (Ivan Cankar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno	.85
UMETNIKOVA TRILOGIJA, Ivanu Cankarju v spomin. (Alojz Kraigher), 134 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
PRAVLJICE, (Oskar Wilde), 162 strani, trdo vezana	1.00
BREZ ZARJE, (Milan Pugelj), 176 strani; trdo vezana	.90
PODOBE IZ SANJ, (Ivan Cankar), 165 strani, trdo vezana	1.10
OGENJ, (H. Barbuse), 337 strani, broširana	1.10
VIŠNJEVA REPATICA, (Vl. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
DR. IVAN TAVČAR, zbrani spisi, VI. zv. 418 strani, broširana	1.20
TIK ZA FRONTO, (D. Feigel), broširana	.65
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
ŠLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50
SEN KRESNE NOČI, (Shakespeare), trda vezba	.75
JULIJ CEZAR, (Shakespeare), trda vezba	.75
BENEŠKI TRGOVEC, (Shakespeare), trda vezba	.75
KUHINJA PRI KRALJICI GOSJI NOŽICI, (Anatole France), 298 strani, trdo vezana	1.10
KONFESIJE LITERATA, (J. S. Machar), zbirka spisov, trdo vezana	.75
KAZAKI, (L. Tolstoj), broširana, 308 strani	.75
POVESTI MAKSIMA GORKEGA, broširana, 210 strani	.75
TRI POVESTI, (L. Tolstoj), broširana	.35
TARAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	.70
IGRALEC, (F. M. Dostojevskij), broširana, 264 str.	.60
ZADNJA KMEČKA VOJSKA, (August Šenoa), broširana, 378 strani	.75
KOBZAR, (Taras Sevčenko), trdo vezana, 288 str.	.85
KAKO SEM SE JAZ LIKAL, (Jakoba Aleševca spisi), trije zvezki, vezani v platno, I. zvezek 85c; II. zvezek \$1.00; III. zvezek 75c; vsi trije zvezki skupaj	2.60
JOSIP JURČIČA ZBRANI SPISI, trda vezba, IV. zvezek, \$1.00; V. zvezek 75c; VI. zvezek, 85c; vsi trije zvezki skupaj	2.60
BOY, (Lois Coloma), roman, 269 strani, trda vezba	.75
POVESTICE, (Rabindranath Tagore), broširana	.40
STAROINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Jos. Suchy), broširana	.35
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
FAROVŠKA KUCHARICA. (J. Š. Baar), povest, trda vezba	1.00
ZAJEDALCI. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ANFISA. (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih	.60
JURKICA AGIČEVA. (Ks. Šandor-Gjalski), povest, 360 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
JUG. (P. Chocholoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno	1.60

VITEZ IZ RDEČE HIŠE. (Aleksander Dumas star.), zgodovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno	1.50
UDOVIČA. (I. E. Tomič), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
DON CORREA. (G. Keller), roman	.25
STO LET SLOVENSKE LIRIKE. (C. Golar), vezana v platno	1.10
FILIZOFSKA ZGODBA. (Alojz Jirasek), trda vezba	.50
DVONOŽEC IN DRUGE ZGODBE. (Karl Ewald), s slikami, trda vezba	1.10
GOLEM. (G. Meyrink), roman, trda vezba	1.00
HEPTAMERON. (Margareta Valoiska), povest, broširana	.55
ČRNI PANTER. (M. Pugelj), povest, trda vezba	1.00
SRCE. (Henrik Mann), novele, trda vezba	.60
SPOVED, (L. N. Tolstoj), broširana	.40

Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige in brošure.

SOCIALIZEM IN VERA, spisal Zvonimir Bernot, 128 strani, mehko vezana 50c, trdo vezana	.65
POT K SOCIALIZMU, (Dr. Oto Bauer)	.20
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata	.20
ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) I. del	.85
II. del	.75
POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana	.65
SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald), broširana	.50
VOLJA IN DEJANJE, (psihologična analiza)	.25
KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels)	.20
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike	.10
POGLED V NOVI SVET	.10
DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Štebi	.10
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA. (Etbin Kristan)	.50
UVOD V BUDDHIZEM, (Jos. Suchy)	.20
NALEZLJIVE BOLEZNI, (Dr. E. Mayer)	.30
MODERNI POLITIČNI RAZVOJ, MODR. GOSP. RAZVOJ SOCIALIZMA, (Dr. Jos. Ferfolja)	.10
ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju bolezni, letnik 1921	1.00
ZDRAVJE, jan.-feb., marc, april in majska izdaja, leto 1922, vsaka po	.10
V NOVO DEŽELO. (Etbin Kristan)	.30
KATOLIŠKA CERKEV IN SOCIALIZEM	.30
PROLETARIJAT	.15
KDO UNIČUJE PROIZVAJANJE V MALEM	.20
DRŽAVA PRIHODNOSTI	.20
SOCIJAL. KNJIŽNICA (dva snopiča)	.10
ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM	.10
O KONSUMNIH DRUŠTVIH	.10
ZBIRKA RUDARSKIH IN FUŽINSKIH IZRAZOV, (J. Bezlaj)	.30
KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Mencej)	.25

SRBSKA POČETNICA, (J. T.).....	.50
PSIHIČNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI. (Ivan Robida), broširana.....	.90
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba.....	.40
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern).....	5.00
SLOVENSKA-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala in založila Književna matica SNPJ., 364 strani, vezana v platno.....	2.00
ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec).....	.50
ZAKON BIOGENEZIJE. (J. Howard Moore, prevel I. M.).....	1.50

Razno.

TRIBE LABODJE, ilustrirana revija.....	.25
"KRES", št. 5. — 6. (Cankarjeva številka).....	.25
RDEČI PILOT, mesečnik prevratne mladine za duhovno revolucijo, izhaja v Ljubljani, prva in druga številka.....	.05
O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški).....	.10
"KRES", št. 8.....	.15
KRES, št. 9, 10.....	.25
DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka).....	.10
AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, letnik 1922, mehko vezan 50c, vezan v platno.....	.75
PROLETAREC, letnik 1921, vezan v platno.....	6.00
NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV.....	.40
AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920.....	.50
"PROLETAREC", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920.....	6.00
CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5 c. (Imamo jih dvojne vrste.)	

Angleške knjige.

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno.....	2.00
100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota.....	1.20
THE BRASS CHECK. (Upton Sinclair). Študija ameriškega žurnalizma, vezana v platno.....	1.20
THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese.....	1.20
"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno....	1.20
IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zed. državah. 441 strani, trda vezba.....	1.25
JUNGLE, (Upton Sinclair), povest iz chicaških klavnic.....	1.20
THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba.....	1.75
KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba.....	1.20
THE DREAM OF DEBS, (Jack London).....	.10

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštno znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th Street

Chicago, Ill.

VABILO NA PLESNO VESELICO

ki jo priredi

Slovenska Postaja št. 16211

MODERN WOODMEN OF AMERICA

v soboto 27. januarja 1923

V CEŠKO-AMERIŠKI DVORANI

1436 W. 18th St., Chicago, Ill.

Vstopnina: V predprodaji 35c; pri vratih 50c.

Začetek ob 8. zvečer.

Igra Anton Vershayev orkester. Za vsestransko, točno in dobro postrežbo preskrbljeno. Na svidenje v soboto dne 27. januarja!

JOHN GORŠE

5714 So. Kedzie Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Republic 3196.

MODERNA KROJAŠKA DELAVNICA.

Izdelujem obleke po najnovejšem kroju.

Cene zmerne. Da vam bo pri meni izdelana obleka pristojala, jamčim.

VICTOR NAVINSHEK

**331 GREEVE ST.,
CONEMAUGH, PA.**

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih inštrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

"FORE"

Pri golfu pomenja ta svarilni klic, namenjen vzbuditi pozornost osebe, ki je v nevarnosti, da jo zadene žoga: Pozor, pazi! Bolezni tudi imajo take svarilne klice, v obliki vznemirjajočih znakov, a po navadi jih zanemarjamo, dokler ni prepozno. Zaprtje, slab apetit, glavobol, splošna potrtost ali omotica so čisto znamenja težkih bolezni, zaradi tega pazi na nje in se hitro zavaruj proti njim s tem, da vzameš Trinerjevo grenko vino (Triner's Bitter Vine), ki je zanesljivo zdravilo, ki bo izčistilo vse drobce in odstranilo iz njega vse strupene snovi. Prehlad in kašelj so lahko predhodniki zelo nevarnih bolezni, zato ne odlašaj in vzemi takoj Triner's Cough Sedative! V slučaju vnetja v grlu grgraj nemudoma Trinerjev Antiputrin! Vsak lekar nar ali trgovec z zdravili ima v zalogi ta in druga Trinerjeva zdravila. Poskusi jih, toda prepričaj se vedno, da so Trinerjeva! Joseph Triner Company, Chicago, Ill., začenja sedaj trintrideseto leto po pravici zaslužene priljubljenosti.

Telefon Canal 4340.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Med Throop in Blue Island Ave.

Edina slovenska-hrvatska
trgovina cvetic

Izbira svežih cvetic za ples, svatbe,
pogrebe, itd.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Hripavost

in kašelj sta zelo neprijetna simptoma. Da preprečite težje posledice vzemite

Severa's Cough Balsam,

ki prinaša zaželjeno in hitro pomoč. Imajte ga pri roki v hiši za zimske mesece.

Cena 25 in 50 centov.

Vprašajte po lekarnah.

Severov Almanah za leto 1923

je natisnjen. Dobe se po vseh lekarnah zastoj, ali pišite nam.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto,
\$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street,
MILWAUKEE, WIS.

LAWDALE CLOTHING HOUSE

3649-51 W. 26th Street,
CHICAGO, ILL.

Prporoča Slovencem svojo bogato zalogo moških in deških oblek, srajc, klobukov, čepic, ovratnikov, spodnje obleke itd. itd.

Cene zmerne — Postrežba točna.

NAROČAJTE "BUDUČNOST".

Srbska sekcija Jugoslovanske socialistične Zveze izdaja "Budučnost", srbsko-hrvatsko glasilo J. S. Z., ki izhaja v Detroitu, Mich., kot tednik.

Priporočajte hrvatskim in srbskim delavcem, da se naročajo na "Budučnost". Skrbite, da se hrvatski in srbski člani v slovenskih klubih naroče na ta list. Uspeh lista je odvisen od cirkulacije. Čim več naročnikov, večji bo uspeh.

Naslov lista je:

"BUDUČNOST", 5424 Russell St., Detroit, Mich.

Naročnina: Za celo leto \$2; za pol leta \$1. Za inozemstvo \$3 za celo leto, \$1.50 za pol leta.

Ne pripoveduj, da si socialist. Če si, bo tvoje delo govorilo. Istotako, če nisi.

Naročajte najboljši in najbolj razširjen socialistični dnevnik v Ameriki

"THE NEW YORK CALL"

112 Fourth Avenue,
NEW YORK, N. Y.

Naročnino za dnevne in nedeljske izdaje \$12 za celo leto; \$7 za pol leta; \$4 za tri mesece; \$1.50 za en mesec; samo nedeljske izdaje \$3 na leto. Samo dnevne izdaje \$9 na leto; pol leta \$5; en mesec \$1.25.

SLOVENSKA BANKA

Zakrajšek & Češark

70 — 9th Ave.,
New York City

pošilja denar v stari kraj
hitro, zanesljivo in po
nizkih cenah,

prodaja vozne listke za
vse važne prekomorske
linije, in

opravlja vse druge posle,
ki so v zvezi s starim
krajem.

Postrežba točna in
solidna.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETIČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.